

Станислав Стратијев

Римско купатило

Превод с бугарског Слободан Алексић

ЛИЦА

ИВАН АНТОНОВ

ДОЦЕНТ – научни сарадник Института

МАРТА – његова вереница

ГЕОРГИЈЕВ – спасилац

ЦЕКОВ – илегални извозник старина

ДИЈАМАНДИЈЕВ – посредник за некретнине

ГЕЧЕВ – активиста

ИВАНОВ – глувонем

ТВ РЕЖИСЕР

ТВ ВОДИТЕЉ

МАЈСТОР КОЈИ ГОВОРИ

МАЈСТОР КОЈИ НЕ ГОВОРИ

ТАКСИ-СТУБ /ТЕЛЕФОН/

ТРИ ЧЛАНА КОМИСИЈЕ – сви чланови комисије су равноправни

СЛИКА ПРВА

Угао улице. Стуб са телефоном за позив таксија. Иван Антонов нервозно и бесно притиска дугме. Очигледно већ дуже времена чини то без резултата. Поред њега су кофер и путна торба, из торбе вире пераја за пливање. Иван Антонов полази на море и већ погубно касни, из чега се могу изродити несагледиве последице.

ИВАН АНТОНОВ: Хало, хало! Зар никога нема да ми пошаље такси!... Реч, бар словце прословите!... Хало!... *(Дува у телефонску слушалицу, стуб стоји немо, никакав знак живота.)* Хало!... Пола сата вичем „хало” и нико се не јавља, све ће пропасти... Све иде до ђавола, и то због једног усраног стуба и телефона *(Удара ногом у стуб. Заболи га нога. Наљути се још више – шутира стуб.)* Глупа офарбана лимарија!... Мајку ти!...

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ *(јавља се неочекивано)*: Слушај, хеј! Немој да псујеш мајку! Где се налазиш?!!!

ИВАН АНТОНОВ: Ало! Хвала богу! Пошаљите ми такси, молим вас. Хитно, што може хитније.

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Послаћемо ти мало сутра. Ти нам псујеш мајку, а ми да ти пошаљемо такси.

ИВАН АНТОНОВ: Али, молим вас! Пола сата вичем „ало” и нико се не јавља.

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Чули смо, нисмо глуви!

ИВАН АНТОНОВ: Али ја онако, у афекту...

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: У афекту! Ако неко тебе шутне како ће ти бити!

ИВАН АНТОНОВ: Другари! Пријатељи! Пошаљите такси! Касним, авион полеће...

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Нисмо ми теби пријатељи. Кад научиш да се културно понашаш, послаћемо ти такси. (*Иван Антонов грли стуб и притиска образ уз њега.*)

ИВАН АНТОНОВ: Оппростите, погрешо сам. Само пошаљите такси. Извињавам се, нисам имао намере да вређам, нерви ми не ваљају...

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Никоме не ваљају нерви, али не возају се сви таксијем.

ИВАН АНТОНОВ: Оппростите! Погрешо сам. Само пошаљите кола, већ сам сасвим закаснио. Ово је данас последњи авион. Обећавам да никада више то нећу чинити.

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Обећањем се кућа не гради.

ИВАН АНТОНОВ (*гледа на сат и још жешиће се баца на стуб. Грли га. Почиње да га милује, марамицом брише стакло на њему*): Браћо, молим вас! Пошаљите ми такси!!! Хитно... Браћо!..

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Ми нисмо браћа! Грубијани немају браћу.

ИВАН АНТОНОВ (*склапа руке*): Молим вас! Пропашће ми уплата! Уплата за море, хеј!

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Нека пропадне.

ИВАН АНТОНОВ: Три године чекам. И сваке године добијем карту за јануар, а нема парног грејања, другови... Сада се мој шеф разболео и његову карту дадоше мени. Молим вас, сваког тренутка може да оздрави. (*Стуб ћути, не чује се никакав тон.*) Другови, оне који закасне не примају. Пропашће карта. Чујете ли, другари! Ево, ја ћу да га пољубим. (*Љуби стуб.*) Ми ћемо остати пријатељи, уверавам вас. Заборавимо неспоразуме. (*Грли стуб, милује га, чисти прашину са стакленог отвора.*)

У том тренутку прилази друг Гечев, активист рејонске организације.

ГЕЧЕВ: Свуда сексуални манијаци. Ено их, почели су и са такси-стубовима, мало им жене. Ех, бар да је у другом кварту... Оно код нас... Изгубићемо у такмичењу!... *(Прилази одлучним кораком.)*

ИВАН АНТОНОВ *(занесен)*: Послаћу разгледницу с мора. Хајде сад, што је било – било је... Да се споразумемо као људи... *(Грли стуб поново.)*

ГЕЧЕВ *(лицемерно)*: Друже, друже!...

ИВАН АНТОНОВ *(уверен да му говори стуб понавља махинално)*: Друже, друже... да? *(Угледа Гечева)*. Молим?...

ГЕЧЕВ: Пријатељу, зашто не одете до суседног таксисте? Тамо има пуно слободних таксија.

ИВАН АНТОНОВ *(полази одмах у том правцу)*: Да, да, одлазим...

ГЕЧЕВ: А кофер? Заборавили сте кофер.

ИВАН АНТОНОВ *(враћа се)*: О, да, хвала. Много вам хвала, друже. *(Узима кофер и трчи.)* Много вам хвала.

ГЕЧЕВ: Молим молим. Срећан пут и све најлепше! *(Чека да се Иван Антонов удаљи.)* Нека мало љуби телефонски стуб суседне месне заједнице! *(Излази)*

СЛИКА ДРУГА

Дневна соба у кући Ивана Антонова. У соби је била велика библиотека пуна књига, по зидовима слике, види се стари орман у дну, сада окренут попреко, на њему много празних флаша од вискија различитих марака. Иван Антонов је колекционар празних флаша.

Над орманом кутија зидног сата, а сат је негде међу намештајем. На средини собе стајао је низак, масиван, удобан сточић. Такође је ту био и велики радни сто – тамномрк, стар, масиван, затрпан књигама, скицама, цртежима, листовима, разбацаним фломастерима. Над столом је висила гитара. Две кожне фотеље, покривене шкотском ћебади. Кауч, покривен

лепим црвеним прекривачем. Све у том дому одисало је миром. удобношћу и пријатношћу. Али у тренутку када га ми видимо све је испреметано, размештено, изгужвано, по поду су разбацане књиге, тепих смотан, кауч усправљен уза зид, телефон је негде међу намештајем, простирке и столице су нагомилане, и најважнија промена у дневној соби – у средини је римско купатило.

То је базен од ружичастог мрамора, по ободу изнутра мозаик, представља матроне у игри. На поду на још неколико места – рупе. У базену мушкарац у свечаном оделу пузи и нешто посматра. Изнад рупе у поду су постављене даске, да би могло да се прелази, у дну је изграђена скела, штрче кречом умазане даске. У дневној соби за који тренутак почиње телевизијска емисија „уживо” развучени су каблови, камере су управљене према римској бањи, светлећа тела греју, на све стране апаратуре. Режицер, у кожној јакни, даје последња упутства...

РЕЖИСЕР: Мир! Ни речи више! Имамо само један минут. Доведите мајсторе овамо. (Организатор уводи мајсторе, они се саплићу о каблове, укочени од страха, један је у оделу и има нову белу кошуљу. Иду за организатором као жртве.)

РЕЖИСЕР: Али, један је у белој кошуљи! Водитељу, каква је емисија?

ВОДИТЕЉ: У боји.

РЕЖИСЕР: Па када је у боји, зашто водиш овога у белој кошуљи! Ништа од белог неће изаћи у колор-емисији. Да се уклони овај са кошуљом. Брже, немамо времена!...

Мајстор у белој кошуљи, потпуно сметен, креће уназад, али водитељ га хвата за врат и враћа.

ВОДИТЕЉ: Нећемо га уклонити. Он говори.

РЕЖИСЕР: Шта! Није ваљда онај други глувонем!

ВОДИТЕЉ: Не, али са овим смо пробали. Ко зна шта ће онај други да уради. Оно, и овај је прогутао језик још сад...

РЕЖИСЕР: Немамо времена! Емисија почиње!... Дајте му сако! Брзо!

Панично траже сако. Испоставља се да су сви у белим кошуљама. Тог тренутка врата се отварају и у собу упада Иван Антонов, поцрнео на мору. У рукама држи кофер и торбу из које вире пераја за пливање. Он је у плавој кошуљи. Стане као укопан на прагу собе и не верује рођеним ушима.

РЕЖИСЕР: Емисија креће! (*Осврће се нервозно, угледа Ивана Антонова.*)
Скините му кошуљу, она је у боји, може брзо! (*Показује руком на Ивана Антонова.*)

Неколико људи скаче на збуњеног Ивана Антонова, свлаче му кошуљу и облаче је раднику. Иван Антонов остаје го до појаса.

РЕЖИСЕР: Пажња! Укључују нас!...

Пале се црвене лампице на камерама и усмеравају се према базену. Тамо на четири столице седе два мајстора који се смејуље вештачки и збуњено, и човек у оделу и водитељ емисије.

ВОДИТЕЉ: Драги гледаоци, срећан сам што могу први да вас обавестим о још једном грандиозном открићу наше археолошке науке, што је доказ високе материјалне и духовне културе која је цветала некада на нашем тлу. Откривено је прво и потпуно сачувано римско купатило из времена Помпилијана!... Замолићемо откриваче, који се налазе ту код нас, у римском базену, да кажу нешто о значају овог уникатног налаза и о томе

како је откривен. Молим! (*Обраћа се мајстору у кошуљи Ивана Антонова. Мајстор, збуњен, гледа и ћути. Водитељ, осмехујући се, приближава му микрофон.*)

МАЈСТОР: Трајчо Георгијев Ђуглеров, станујем у улици Цар Борис 73, Софија... (*Ућути.*)

ВОДИТЕЉ: Да?

МАЈСТОР: Имам два детета... девојчице...

ВОДИТЕЉ: Ви ћете нам говорити о бањи, зар не?

МАЈСТОР (*погледа у другог мајстора, ради охрабрења, и почиње*): Па ми смо дошли, требало је да поправимо патос човеку. Откуд смо знали да ћемо направити такву штету. Он, човек, оде на одмор на море, и остави нам кључеве...

ВОДИТЕЉ: Молим вас, ако желите испричајте нам о купатилу.

МАЈСТОР: Да, да, о купатилу. Када смо расковали под, а, знате, био је већ труо, закопали смо мало да ставимо основу за шљаку, да не би, је ли, дошло до поновног труљења и...

ВОДИТЕЉ: И?

МАЈСТОР: ...и појави се некакав мозаик... тако... роза... Тада Киро, његов зет... (*Показује главом на Доцента*) он му није још зет, али ће му постати као бајаги, сазнао је за... да смо копали, Киро се изреко пред њим и...

ВОДИТЕЉ: И?

МАЈСТОР: И док да затрпамо... сазнало се...

ВОДИТЕЉ: Хвала вам лепо. Молим, друже Ананијев, да ли бисте нам ви као научник испричали?

ДОЦЕНТ: Најпре ћу замолити гледаоце да ми опросте због разумљивог узбуђења, али то је моје прво откриће таквих размера и не могу без узбуђења да говорим о њему. Ја бих себи допустио слободу да откриће назовем уникатним. И, без сумње, оно и јесте уникатно, јер нигде у свету нема, није откривен тако потпуно сачуван базен из времена Помпилијана и

Гаја Луција. Римско купатило – базен, димензија четири са три, од мермера са типичним карактеристикама за оно време, матронама у мозаику, сунце и девиза из доба Помпилијана „Увек и до краја”. Све је то израђено с великом умешношћу, препознаје се задивљујући укус непознатог скулптора, несумњиво припадника школе Марка Антонија Октавијана, чувене школе, која је створила толика чудеса. За мене, ово откриће је по вредности равно тракијској гробници у Казанлуку, ако је и многоструко не превазилази. До сада је у науци владало мишљење да су купатила из тог периода неповратно и заувек уништили варвари и да су занавек изгубљена за човечанство. У Риму, у Калифорнији и у Лондонском музеју чувају се делови подобних купатила, делови мозаика, за које се само претпоставља да су из времена Луција и Помпилијана. Но, поузданих научних доказа немамо ни до данас. А, ево, овде пред нама, цело нетакнуто, скоро спремно за купање, само да се напуни водом – римско купатило. Нема сумње да ће купање, које ћемо наставити у кухињи, а можда и у WC-у, донети нова изненађења, нове радости и ми ћемо...

Чувши за раскопавања у кухињи и WC-у, Иван Антонов не може да се уздржи, и го до појаса скочи у базен на Доцента.

ИВАН АНТОНОВ: ...Не! Не дирајте кухињу! Оставите ми макар кухињу!...

Настаје паника, камере се одмах окрећу од базена, људи потрче да уклоне Ивана Антонова, он се рве с њима.

РЕЖИСЕР: Студио! Пустите музику! Пауза – Лабудово језеро!...

Завеса

СЛИКА ТРЕЋА

Иван Антонов стоји у испретураном и раскопаном холу и размишља обухвативши обема рукама главу. Пред њим ружичасти базен. Сам је, сви су отишли. Устаје и хода испретураним холлом, успут скупља и рита разбацане предмете.

ИВАН АНТОНОВ: Ех, баш мене да снађе та срећа. Нигде на другом месту, на целој кугли земаљској, нема, а ево, на, у мом холу откривено! (*Вуче мадрац, оставља га, загледа у базен.*) Нису лоше ове матроне... тај Помпилијан није био неки случајан, обичан човек, то се види. (*Шета.*) Ја толике године нисам ишао у градско купатило, а испред носа ми...

Одједном се упали сијалица, оштра светлост растера сумрак. Иван се окрене – у хол је ушао Доцент.

ДОЦЕНТ (*строго*): Ко сте ви? И шта тражите овде?

ИВАН АНТОНОВ: Ја овде живим, то је огњиште мога оца. Али ви, шта ви тражите овде?

ДОЦЕНТ (*осећа се непријатно*): Ах, да, потпуно сам сметнуо с ума. Ви сте Иван Антонов, зар не?

ИВАН АНТОНОВ: Не тврдите ли да сте можда ви Иван Антонов?

ДОЦЕНТ: Ја сам Ананијев, доцент Ананијев.

ИВАН АНТОНОВ: Доцент, да ли вам је то име или презиме?

ДОЦЕНТ: Не. То је степен мог образовања. Име ми је другачије.

ИВАН АНТОНОВ: Један мој пријатељ свога пса назвао је Доцент. Да би се осветио неком доценту који га је стално обарао из технологије метала. Био је веома интелигентно створење.

ДОЦЕНТ (*без ироније*): Доцент?

ИВАН АНТОНОВ: Пас. Тако се мој пријатељ опет није могао осветити. Уместо да увреди доцента – он вређа пса.

ДОЦЕНТ: Требало је да се пас јави на испит уместо вашег пријатеља. Положио би одмах, и готово.

ИВАН АНТОНОВ: Тако. А када ћете пренети купатило? Сутра?

ДОЦЕНТ (*не схватајући одмах*): Какво купатило?

ИВАН АНТОНОВ: Ево ово. Римско. Уникатно.

ДОЦЕНТ: Куда да га пренесемо?

ИВАН АНТОНОВ: Како куда? У музеј... Или у неки подземни пролаз где могу многи да га виде. Или намеравате да направите специјални подземни пролаз кроз моју кућу?

ДОЦЕНТ: Гледајте, преношење таквих објеката обично је пропраћено великим тешкоћама. И, што је најважније, великим ризиком. То је принцип. А у оваквом почетном степену испитивања какав имамо овде, рекао бих, скоро немогуће. Ми не можемо да преузмемо такав ризик.

ИВАН АНТОНОВ: Какав ризик не можете да преузмете?

ДОЦЕНТ: Преношење купатила. Још нисмо проучили састав и трајност везивног материјала, хемијске параметре мрамора, не знамо како ће реаговати на температурне промене, на корозију...

ИВАН АНТОНОВ: Значи, не знате?

ДОЦЕНТ: Не знамо. Нисмо проучили ни климатске ни температурне особености вашег хола, можда су специфичне, непоновљиве, можда има специјалних бацила у ваздуху, који омогућују... као „бацилиус булгарикос”, разумете, помоћу којих правимо кисело млеко...

ИВАН АНТОНОВ: И тако даље и тако даље? А зашто га онда не пренесете у свој хол? Можда и у њему има бацила?

ДОЦЕНТ (*смеши се снисходљиво*): Опростите, али ово већ није озбиљно, то већ није научна мисао.

Иван Антонов хода замишљено и разгледа свој хол.

ИВАН АНТОНОВ: Значи, нећете ово пренети одмах одавде?

ДОЦЕНТ: Можда се уопште неће преносити.

ИВАН АНТОНОВ: А могу ли да га напуним водом?

ДОЦЕНТ (*ужаснут*): Водом... зашто да га пуните водом?

ИВАН АНТОНОВ: Да се купам. Погледајте, зар није спремно за то? Зар није купатило? Шта би му било, иако је римско?

ДОЦЕНТ: Не, то је злочин. Ми још не знамо...

ИВАН АНТОНОВ: Добро, да се купам такође је злочин. А могу ли да ставим унутра лежај?

ДОЦЕНТ: Какав лежај?

ИВАН АНТОНОВ: Па тако, персона и по.

ДОЦЕНТ: Немогуће.

ИВАН АНТОНОВ: Зашто, мислите да неће стати?

ДОЦЕНТ: Ви уопште немате представу о вредности овог базена.

ИВАН АНТОНОВ: А радни сто? (*Шета.*)

ДОЦЕНТ: А зашто не и кухињску пећ „Машта“? Да пржите ћуфте, да стављате кисели купус... Шта је више потребно човеку?!

ИВАН АНТОНОВ: Добро. Слажем се с вама. А где ћу ја живети?

ДОЦЕНТ: Како, где ћете живети? Не разумем?

ИВАН АНТОНОВ: Где ћу да спавам? Да радим? Где да пијем чај? Где ћу да свирам гит... опростите, где ми је гитара?

ДОЦЕНТ: Иза библиотеке.

Иван Антонов га погледа збуњено, одлази до библиотеке и извлачи само врат гитаре.

ИВАН АНТОНОВ: Ово се вас не тиче? А где ће ми се рађати деца?

ДОЦЕНТ: Хајде, сада, деца. За децу не знам. О деци се свако брине сам. О својој деци мислићете ви. Мада треба да вам кажем – размишљањем се ништа не добија, потребно је деловање. Макар у почетку – да би се родила. А за остало, Антонове, наука тражи жртве.

ИВАН АНТОНОВ: Жртвујте се ви. Ви сте научни радник. Зашто да се жртвујем ја! Ја немам ништа заједничко са науком. А ви живите за њу. Зашто увек траже жртве од других?

Доцент ћути, смејући се снисходљиво.

ИВАН АНТОНОВ: И поврх свега копаћете у кухињи и WC-у. А шта је са мном? Да се дематеријализујем, је ли?

ДОЦЕНТ: Антонове, ви приватне интересе стављате изнад друштвених. То је егоистично. Друштво ће, ако ризикује и пренесе купатило, изгубити неупоредиво више него ви. Ви ћете наћи други стан. Сада се толико гради – земља је једно огромно градилиште. А наука не може да се прихвати ризика премештања овог уникатног проналаска.

ИВАН АНТОНОВ: Значи, не може да се прихвати?

ДОЦЕНТ: Не.

ИВАН АНТОНОВ: Онда ћу се прихватити ја.

ДОЦЕНТ: Ви? Како?

ИВАН АНТОНОВ: Избацићу га на улицу, ево како (*Скаче у базен.*)

Крампом, маљем, мотиком, бормашином. Ево како. Да случајно неће то бити први пут код нас?

ДОЦЕНТ: Ви сте варварин!?

ИВАН АНТОНОВ: Да, варварин сам. Али варварин у сопственој кући. И уопште не волим да ми се гости задржавају тако дуго. А и лежем рано.

Безмало са кокошкама. Врата су лево. (*Иван одлази у кухињу. Доцент пали нервозно цигарету. Иван се враћа.*) Зар сте још овде?

ДОЦЕНТ: Колико сам схватио, ви правите некакве алузије.

ИВАН АНТОНОВ: Да! Ја правим алузију. Алудирам на то да је крајње време да се чистите из моје куће. Без икаквог права сте ушли у њу, раскопали је, поломили ми намештај, окренули све наопачке... И још кажете да сам ја варварин. Губите се.

ДОЦЕНТ: Сада то више није само ваш дом.

ИВАН АНТОНОВ: А чији је још? Није ли, случајно, ваш?

ДОЦЕНТ: Целе друштвене заједнице. Таквих домова има на стотине хиљада, али римско купатило из епохе Помпилијана само је једно.

ИВАН АНТОНОВ: Губите се заједно са својим купатилом!

ДОЦЕНТ: Да бисте разрушили базен? Још у току ноћи? И да нас ставите пред свршен чин? Не.

ИВАН АНТОНОВ: Ма каква ноћ? Починем одмах, и за пола сата ће бити све свршено. А можда ћу вам га послати поштом. Сваког дана по парче. Какве комаде желите – крупније или ситније? Димензије по жељи муштерије.

ДОЦЕНТ: А онда ћу вам ја слати цигарете.

ИВАН АНТОНОВ: Куда?

ДОЦЕНТ: У затвор. Цигарете ће бити по жељи муштерије. Човечанство ми неће опростити ако дозволим да се уништи можда последње купатило из времена Помпилијана. Размислите, Антонове, ово купатило ће бити изгубљено за човечанство... Мислите на човечанство!...

ИВАН АНТОНОВ: Значи, ви мислите о човечанству? А ко мисли о човеку? О оном човеку од кога се састоји човечанство. Досадила ми је брига о човечанству, а при том човека заборављају. Тако је лакше, зар не? Човечанство је мало апстрактан појам, то је увек онај други, остали, само не онај који стоји пред тобом и тражи нешто. А шта сам ја? Где сам? На једној је страни човечанство, све четири милијарде, а на другој Иван Антонов. Он није човечанство јер су му у холу открили римско купатило.

ДОЦЕНТ: То је софистика.

ИВАН АНТОНОВ: А оно тамо је излаз. Врата кроз која се излази.

(Показује врата. У том тренутку врата се отварају и улази Марта, Доцентова вереница.)

МАРТА: Добро вече!...

ИВАН АНТОНОВ: Добро вече, добро вече.

МАРТА *(Доценту)*: Ти си ми обећао да ћемо бити сами.

ИВАН АНТОНОВ: О... О... О...

МАРТА: Шта ради овај човек овде? Је л' то твој пријатељ?

ИВАН АНТОНОВ: Из детињства. Из најраније младости. Његов најбољи пријатељ. Зовем се Иван Антонов.

ДОЦЕНТ: Тачно је да се зове Иван Антонов, али није ми пријатељ.

МАРТА: Шта онда тражи овде у ово време? Нешто службено?

ИВАН АНТОНОВ: Замислите, ја овде живим.

МАРТА: Како то живите?

ИВАН АНТОНОВ: На најједноставнији начин – спавам, једем тиквице са киселим млеком, радим, понекад се пењем на орман и одозго скачем на кревет. Али то не чиним тако често, због опруга. Извлаче се.

МАРТА: Мислила сам да је кућа отуђена. Зар ми ниси рекао да...

ДОЦЕНТ: Да, да, урадио сам све, али... гњаве, задржавају, бирократе свуда...

МАРТА: И да је човек који је живео у њој добио...

ИВАН АНТОНОВ: Шта је добио?

ДОЦЕНТ: Марта, сада није време за такве разговоре, касније ћу ти све објаснити.

ИВАН АНТОНОВ: Не, не, не! Шта је добио? Да оде човек на двадесет дана на море и... *(одмахне руком)* какво отуђивање, зар не мислите да се и ја нешто питам?...

МАРТА: Ово римско купатило почиње да ме нервира. Откад си га открио, све се окренуло тумбе...

ИВАН АНТОНОВ (*добацује, показујући руком наоколо*): Да, да, управо тако, наглавачке...

МАРТА: Нема те недељама, спаваш овде у овом базену, променио си се, постао си сасвим други, понекад, просто, не могу да те препознам. Ове матроне овде као да су ти вредније од свега другог.

ДОЦЕНТ: Марта!...

ИВАН АНТОНОВ (*иронично*): Сметам ли?

МАРТА: Сумњаш у свакога, бојиш се свих – туђа схватања.

ДОЦЕНТ: Марта, није ни место ни време за тумачење мојих схватања.

ИВАН АНТОНОВ: Нарочито време. Осим што тече, време је већ и поодмакло, а ја сам већ имао част да скренем пажњу вашем... не знам тачно шта вам дође, да лежем рано, скоро са кокошкама. Такав – некакав старомодан обичај. И волим да спавам сам. Много смешно, зар не? У присуству непознатих људи, напосто, непријатно ми је да се скидам.

ДОЦЕНТ: Престаните с тим начином изражавања. Где се налазите?!!!

ИВАН АНТОНОВ (*згранут*): Како, где се налазим?...

ДОЦЕНТ: Можете да прошетате – вече је прекрасно.

ИВАН АНТОНОВ: Хвала, мени се не шета, хоћу да спавам, прошетајте ви.

ДОЦЕНТ: Можете отпочинути у кухињи.

ИВАН АНТОНОВ: На шпорету?

ДОЦЕНТ: Ех, можете пренети једну фотељу.

ИВАН АНТОНОВ: А као зашто да спавам у фотељи у кухињи, када поседујем хол специјално за ту сврху?

МАРТА (*изнервирано*): Ти си ми обећао да ћемо бити сами. Тако давно смо били сами. Учини нешто.

ДОЦЕНТ: Друже Антонов, зашто мало не прошетате? Овакво вече, прохладно, свеже...

МАРТА (*схватајући понижавајући положај*): Хајдемо на неко друго место.

ДОЦЕНТ: Ако ја изађем одавде, он ће разбити базен.

ИВАН АНТОНОВ: Разбићу га!

МАРТА: Како то – разбићу?!!! Ово је јединствен споменик...

ИВАН АНТОНОВ: А како сте ви разбили мој дом? И он беше јединствен.

МАРТА: Али, римско купатило...

ИВАН АНТОНОВ: Немам ја ништа против римског купатила. Срећан сам што се налази управо у мом холу, горд сам и поносан што у нашем граду постоји јединствено у свету овакво купатило. Али, само га пренесите.

Ставите га у музеј, преместите у свој стан. Ја немам где да живим. Дајте ми други стан, и поред тога што је то моја очевина, која је била тиха и удобна, утуткана, жртвоваћу се ја за науку. Али да идем да шетам поред сопствене куће, макар и разбијене, – то не. А сада вас напуштам – али само накратко, немојте се прерано радовати, идем у тоалет. (*Излази.*)

МАРТА: Он има некакво право. Зашто му не доделе стан?

ДОЦЕНТ: Ко да му додели стан? Данас је лакше да добијеш инфаркт него стан.

МАРТА: Али ваш Институт, зар он не може да му додели?

ДОЦЕНТ: Наш Институт се бави стварима старијим од хиљаду година. Он не дели куће и станове.

МАРТА: А зашто га некуд не пренесете? У музеј или Институт?

ДОЦЕНТ: Ти, знаш ли шта говориш? Само ми то треба – да га пренесем. Да се баце на њега као лавови. За мене неће ништа остати. Један професор ће написати дисертацију, други сачинити научно саопштење, трећи отићи на конгрес у Рим... Не, пренесем ли га, откриће више није моје, у музеју припада свима. Сви могу да се користе њиме. Не, ни по коју цену!

МАРТА: Али, он не може да живи на улици.

ДОЦЕНТ: Знаш ли ти шта представља ово римско купатило за мене? То је шанса каква се јавља само једном – пропустим ли је, то је крај.

МАРТА: Не заборави да је купатило...

ДОЦЕНТ: Купатило – то је дисертација, научни степен, докторат, научни радови, конгреси, Рим, Женева, Лондон, Мадрид, дописни члан две-три академије, поштовање, слава, новац!... Тако ћу ја исцедити ово купатило, да – само треба нешто хитно да предузнем, а овај Иван Антонов ме сапиње... сада и с њим морам да се расправљам. Откуд изниче...

МАРТА: Мени се чини да претерујеш... у сваком случају, кућа је његова, и не он, ми смо изникли.

ДОЦЕНТ (*не обраћајући пажњу на њу*) Хитно, хитно, док ме неко није претекао...

Марта нежним покретом затвара уста Доценту. Затим му спушта руку на раме. Гледа га у очи.

МАРТА (*тихо, интимно*): Шта је с тобом? Као да си ослепео? Зар ме не видиш. Зар не видиш ништа друго осим купатила?

ДОЦЕНТ (*мисли на нешто друго, не схвата*): Видим те, видим те.

МАРТА (*интимно*): Погледај овамо. Погледај ме. Видиш ли ме?

ДОЦЕНТ (*занесен и даље не схватајући*): Каква глупост, видим те.

МАРТА: Није глупост. Видиш ли ме?

ДОЦЕНТ (*изнервирано*): Рекао сам ти већ – видим те. Вид ми је изванредан.

Марта скида руке с његових рамена и, удаљавајући се постепено, уозбиљи се.

МАРТА: А сада?

ДОЦЕНТ (*са досадом*): Марта!...

МАРТА (*скаче у базен*): А сада?

ДОЦЕНТ: Видим те прекрасно, вид ми је феноменалан. (*Из интонације се види да не схвата важност тренутка и да стварно ништа не опажа.*)

МАРТА (*за себе*): Ништа не види. (*Прилази му.*) Ништа не видиш. Откада? Зашто?

ДОЦЕНТ (*са досадом*): Престани с тим ослепљивањем, је ли то виц?

МАРТА: Да, виц.

Улази Иван Антонов у пиџами и упућује се лежају.

ИВАН АНТОНОВ: Е, ја лежем. Лаку ноћ.

МАРТА: Али, зар ће он овде да спава?

ДОЦЕНТ (*изнервиран*): Видиш каква је ситуација...

МАРТА (*горко*): Ситуација је већ месец дана таква. Никада немаш времена за мене, не јављаш се откада си открио ово купатило; никако да се сетиш мене, као да не постојим...

ИВАН АНТОНОВ: Извините, смета ми разговор, не могу да спавам, а и сијалица, такође.

МАРТА: Свако мисли само на себе.

ИВАН АНТОНОВ: Ха, имам неку смешну навику, спавам при угашеном светлу.

МАРТА (*Доценту*): Ти непрестано мислиш на купатило, заправо не о њему, већ о могућностима које ти оно пружа...

ДОЦЕНТ: Марта, чини ми се да претерујеш. Ти си у афекту.

ИВАН АНТОНОВ: Ја сам у афекту. Светло ми бије у очи.

ДОЦЕНТ: Да угасимо светло овом гњаватору. (*Гаси сијалицу.*) Марта, поразговарајмо мирније. У мраку је чак пријатније.

МАРТА: Нећу да говорим. Он ће све чути.

ИВАН АНТОНОВ: Тачно! У праву сте.

МАРТА: Изађимо, хајдемо на неко друго место.

ИВАН АНТОНОВ: Имам страشان слух, скоро животињски – чујем на пола километра.

ДОЦЕНТ: Марта, чини ми се да не схваташ важност ситуације.

МАРТА: Ти мислиш само на себе.

ДОЦЕНТ: Мислим за обоје.

МАРТА: Само за себе. Сутра ћеш ме опет оставити због неког гробља или сломљеног ћупа.

ИВАН АНТОНОВ: Гарантовано, сто посто.

ДОЦЕНТ: Ви да ћутите – вас нико ништа не пита.

ИВАН АНТОНОВ: Мене нико никад не пита. И када сте ми раскопали хол – исто тако.

МАРТА: Не, ја тако не могу, ово је превише, ово није први пут. Увек на брзину, увек је нешто важније... А ја нисам мумија, не могу да живим сама са старинама...

ДОЦЕНТ: Марта, де размишљај као савремено биће.

МАРТА: То јест да мислим као ти, је л' тако?

ИВАН АНТОНОВ: Нема ту шта да се мисли – мисао спутава акцију.

МАРТА (*гледа према Ивану Антонову*): Да изађемо макар вечерас. Он неће разбити купатило. Реците да га нећете разбити?

ИВАН АНТОНОВ (*показујући на Доцента*): Чујте шта ће да каже.

ДОЦЕНТ: Разбиће.

МАРТА: Неће, даће нам часну реч, зар не?

ДОЦЕНТ: Не буди наивна – ко данас верује у часну реч?

МАРТА: Онда бирај – или купатило или ја!...

ДОЦЕНТ: Марта, немаш право да ствари постављаш тако, ти знаш...

МАРТА: Знам. Знам шта за тебе значи купатило. Ја не тражим од тебе да га потпуно напустиш. Хоћу да вечерас будемо заједно. Ваљда и ја значим нешто, зар не?

ДОЦЕНТ: Вечерас је неизводљиво, не, немогуће.

МАРТА: Онда – све најлепше, ћао. *(Излази.)*

ДОЦЕНТ: Марта!...

ИВАН АНТОНОВ: Лепа женска, ја бих пошао с њом макар се купатило претворило у прах и пепео.

ДОЦЕНТ: Престаните да млатите празну сламу. *(Пали нервозно цигарету.)*

ИВАН АНТОНОВ: Однос међу половима је основа размене материје.

ДОЦЕНТ: Завежите!

ИВАН АНТОНОВ: Писало је у новинама.

ДОЦЕНТ: Глупандер!!!

ИВАН АНТОНОВ: Још се не зна ко је. Идем да стигнем девојку и да је отпратим. *(Излази трчећи пре него што збуњени доцент проговори.)*

Доцент нервозно пуши цигарету, сео је на помоћни лежај који је постављен у римском купатилу. Откуцаји сата реско и тешко се урезају у мозак Доцента. Пролази време – тик-так, тик-так!... Доцент гаси лампу и пуши у мраку. Улази Иван Антонов, креће се на прстима кроз хол. Иде према кухињи.

ДОЦЕНТ *(пали ноћну лампу поред лежаја)*: Куда сте пошли?

ИВАН АНТОНОВ: Ама, зар сте још овде? Само ви останите у своје купатилу.

ДОЦЕНТ *(неповерљиво)*: Куда сте пошли?

ИВАН АНТОНОВ: Огладнео сам. После оних ствари човек увек огладни. Идем да презалогам. *(Отвара фрижидер и узима парче саламе.)*

ДОЦЕНТ: После којих ствари?!

ИВАН АНТОНОВ: Ви сте право дете – непрестано питате! Неке ствари су забрањене за оне који уче.

ДОЦЕНТ: Дужни сте да ми кажете.

ИВАН АНТОНОВ: А што сам па дужан? Да ми нисте исповедник?

ДОЦЕНТ: Ви је уопште нисте стигли. (*Говори са надом.*)

ИВАН АНТОНОВ: А шта се то вас тиче? Ви сте изабрали купатило.

ДОЦЕНТ: Немојте да ми стајете на пут, Антонове! Газио сам све који су ми стајали на путу.

ИВАН АНТОНОВ: А, можда ваше име и није доцент, већ ваљак. Ваљак Ананијев.

ДОЦЕНТ: Згазићу вас!!!

ИВАН АНТОНОВ: Ево, сав сам се најежио. А газите ли и ноћу, питам, јер ћу овог тренутка поћи на спавање. (*Леже и покрива се.*)

ДОЦЕНТ: Шта сте радили са Мартом?

ИВАН АНТОНОВ (*са иронијом*): Расправљали смо о уметности.

ДОЦЕНТ: О чему конкретно?

ИВАН АНТОНОВ: Сутра ујутру ћу вам све објаснити и нацртати у боји. А сада хоћу да спавам и молим вас – не сметајте ми својим пубертетским питањима.

Доцент гаси лампу. На сцени је мрак.

СЛИКА ЧЕТВРТА

Хол Ивана Антонова. Исти изглед – разбацан намештај, на средини базена помоћни лежај на коме спава Доцент. Даске су постављене изнад рупа да би могло да се пролази. И Иван Антонов спава. Улази Цеков, мушкарац средњих година, елегантно одевен, изглед говори да је искусан

човек. Куван и печен на свим пољима живота. Осврће се, разгледа римско купатило, двојицу заспалих, колеба се...

ЦЕКОВ: Добро јутро!... *(Тишина.)*

ЦЕКОВ: Добро јутро!... *(Мало гласније.)*

Иван Антонов и Доцент спавају.

ЦЕКОВ *(скоро виче)*: Добро јутро!...

ИВАН АНТОНОВ *(прене се и поскочи на лежају)*: А? Шта је сад?

ЦЕКОВ *(љубазно се смеши)*: Рекао сам добро јутро.

ИВАН АНТОНОВ: И будите ме само због тога, да ми кажете добро јутро?

ЦЕКОВ: Не.

ИВАН АНТОНОВ: Шта ја знам, помислио сам да вас плаћају да сваког дана пожелите добро јутро радном народу. Нова брига о човеку.

ЦЕКОВ: Не. *(Разгледа зналачки купатило.)* Извините, уникатно римско купатило, зар не?

ИВАН АНТОНОВ: Да. Да нисте доцент? Овде већ један спава.

ЦЕКОВ: На жалост, нисам могао да достигнем те врхове знања. Имам средње образовање.

ИВАН АНТОНОВ: Е, то већ улива више поверења. А смем ли да вас питам шта вас доводи овамо. Средње образовање није довољна квалификација...

ЦЕКОВ: Треба ми Иван Антонов, власник куће. Могу ли да разговарам с њим?

ИВАН АНТОНОВ: Ако је реч о Ивану Антонову, то сам још увек ја, али како је кренуло, очекујем сваког тренутка промене. Зато искористите прилику.

ЦЕКОВ: Ја се заиста извињавам, али како вас је двојица, схватате... можете ли да докажете то каквим документом?

ИВАН АНТОНОВ: Тражите извод из матичне књиге рођених?

ЦЕКОВ: Молим вас, и лична карта је довољна. Уверићете се да је од обостраног интереса.

ИВАН АНТОНОВ: Каква глупост... Али због средњег образовања показаћу вам је. *(Показује личну карту.)*

ЦЕКОВ: Бескрајно сам захвалан. *(Показује своју личну карту.)* Цеков, уметничолог, стручњак за уметност. Немојте се љутити, такав је посао. Радим само насигурно. А онај што спава, је ли ваш пријатељ?

ИВАН АНТОНОВ: Не. Доцент. Бар тако каже. Није лоше да и од њега потражите личну карту.

ЦЕКОВ: Није вам род, је л' да?

ИВАН АНТОНОВ: Само ми још то фали. Он овде спава због римског купатила. Чува га. Боји се да ћу га разбити. Он га је открио или је први стигао кад су га открили.

Цеков на прстима прилази Доценту, подиже полако ћебе и разгледа му лице. Враћа се Ивану Антонову.

ЦЕКОВ: Ананијев.

ИВАН АНТОНОВ: Доцент Ананијев.

ЦЕКОВ: Желео бих да овај разговор остане међу нама. Шта мислите, да ли он стварно спава?

ИВАН АНТОНОВ: Ко би га знао. Можда су му само очи затворене.

ЦЕКОВ: Свеједно, говорићемо тише и удаљићемо се. Ако се случајно пробуди, реците му да сам вам брат од тетке из Луковита.

ИВАН АНТОНОВ: Има ли каквог значаја ако Луковит помешам са неким другим местом?

ЦЕКОВ: Свеједно. Изгледате ми интеллигентан човек.

ИВАН АНТОНОВ: А, понекад изглед вара.

ЦЕКОВ: Не, ви сте интеллигентан човек, нема никакве сумње. Хајде да видимо какав је ваш положај? И сами видите разбијен дом, поломљен намештај, усред среде једине собе – римски базен.

ИВАН АНТОНОВ: С матронама!...

ЦЕКОВ: Матроне не мењају ситуацију. Чак је отежавају. И овај римски базен из времена Гаја Луција и Помпилијана једини је сачуван, али не треба због тога да имате икакве илузије.

ИВАН АНТОНОВ: Ја их немам.

ЦЕКОВ: То је добро. Овај базен ће тек почети да скреће пажњу на себе. Као Бојанска црква и Тракијска гробница. Научници целог света ће се ускоро бацити на њега као муве на мед, то је школа Марка Антонија Октавијана, нема ту шале.

ИВАН АНТОНОВ: Чекајте, имате ли ви заиста само средњу школу?

ЦЕКОВ: Седам двојки, једна тројка, три поправна. Завршио сам уз подмићивање. Знате већ, буржујска школа!... Но, није сада то битно. Ствар је у томе што ће ово римско купатило бити проглашено културним спомеником светског значаја. Умешаће се Унеско и посао вам пропаде.

ИВАН АНТОНОВ: Мислите?

ЦЕКОВ: Сигуран сам. Познајем Унеско... уме да напипа. Ја сам вам казао одмах – немате никаквих шанси. Отпочеће ископавања и у кухињи, раскопаће шпајз, онда ће кренути на WC...

ИВАН АНТОНОВ: Не, на WC неће... мислите ли? И на WC?

ЦЕКОВ: Радим са Унеском годинама. Познајем му и мајчино млеко. А и наше знам – они се не шале. Раскопаће и WC, и ви ћете бити принуђени да трчите до јавних WC-а. А знате ли ви у каквом су стању јавни WC-и?

ИВАН АНТОНОВ: Да... страшно.

ЦЕКОВ: Нема тоалет-папира, прљавштина, скоро увек заузето. Шта да вам причам – трагедија, чиста трагедија.

ИВАН АНТОНОВ (*клима главом*): Трагедија... Као да се покреће...

ЦЕКОВ: Па у Луковиту. (*Погледа према Доценту.*) Окреће се на другу страну. Да ли ипак спава?

ИВАН АНТОНОВ: Ко би га знао, од њега се све може очекивати.

ЦЕКОВ (*после пажљиве провере*): Изгледа да спава... И оно најстрашније – не раде редовно.

ИВАН АНТОНОВ: Где?

ЦЕКОВ: Јавни WC-и. Свака два-три дана врше попис. Шта ли пописују? Или, пак, слободан дан. Замислите, трчите гоњени благородним побудама, а тамо – слободан дан, не ради. Не, то је ужас!

ИВАН АНТОНОВ: Морам признати, ужасна слика. Чак ме подилазе жмарци.

ЦЕКОВ: А то је ситница. Вас ће напросто избацити.

ИВАН АНТОНОВ: Како ће ме избацити? (*Не схвата.*)

ЦЕКОВ: Као крпу. (*Показује.*)

ИВАН АНТОНОВ: Мислите да ће дотле стићи?

ЦЕКОВ: Видим, пред очима ми је, могу да вам подробно опишем, до детаља.

ИВАН АНТОНОВ: Ипак, ја мислим – даће ми стан, обештетиће ме.

ЦЕКОВ (*смеје се*): Антонове, као интелегентан човек, ви, природно, немате појма о стамбеном питању. Ви чак не можете ни да поднесете реч „мито”, ужасавате се улагивања, и ни за шта на свету не бисте пали на колена и пољубили руку своје шефу. Хајде, реците, да ли бисте клекли и пољубили руку шефу од кога зависи ваш стан?

ИВАН АНТОНОВ: Али, зашто да му љубим руку?

ЦЕКОВ: Да сте, рецимо, ђевабџија или тако нешто, то би била друга ствар, уопште се не бих двоумио, а једноставно, ви бисте отишли у своју викендицу, на чист ваздух. Али ви сте интелегент, ви немате чак ни викендицу. Признајте да немате викендицу.

ИВАН АНТОНОВ: Немам.

ЦЕКОВ: Ето, видите, ви сте изгубљени. Ја сам лично због тога ту. Је ли, бре, не чини ли вам се, да му је ово уво веће од другог, као да га је начуљио и прислушкује.

ИВАН АНТОНОВ (*гледа*): Које?

ЦЕКОВ: Ово с ваше стране.

ИВАН АНТОНОВ: Али ја не видим оно друго да бих га упоредио.

ЦЕКОВ: Свеједно. Према томе, ситуација је укратко следећа – узимају вам кућу, и ви остајете на улици.

ИВАН АНТОНОВ: Не верујем. У најгорем случају, даће ми другу.

ЦЕКОВ: У најбољем случају даће вам обећање. Обећали су многим, а дају само... Стамбено питање, Антонове, питање је које за неке уопште нема одговора!.

ИВАН АНТОНОВ: Али, ја...

ЦЕКОВ: Да, ви ћете се борити, жалити, писаћете тужбе, висићете по различним институцијама и живећете као подстанар, а то вам је чисто ропство, 7.500 за собу и кухињу. А ако има лифт, који, разуме се, редовно стоји у међуспрату – 8.500.

ИВАН АНТОНОВ: Али зашто?

ЦЕКОВ: Тако је по закону. Процент за емоције док висите изнад бездана. За узбудљиве догађаје такође се плаћа, као да имате телевизор. Процент за све: процент – леп поглед, процент – масивност зграде, процент – лифт. У Луковиту је све у реду, тетка те пуно поздравља и пита када ћеш свратити, да се видите... (*Иза њих Доцент се покреће и будно око Цекова одмах га је уочило. Он значајно намигује Ивану Антонову, даје му знаке, али Иван Антонов га не разуме.*)

ИВАН АНТОНОВ: Каква тетка, чија тетка?

ЦЕКОВ: Е, рођаче, ја крећем... (*Иван га гледа збуњено, окреће се, види Доцента и схвата у чему је ствар.*)

ЦЕКОВ: Дођи да ме отпратиш, јер не могу да се снађем кроз ове улице...

*Обојица излазе. На улици настављају разговор испред такси-телефона.
Цеков се наслања на стуб.*

ЦЕКОВ: Ја ништа не тражим. Ја дајем.

ИВАН АНТОНОВ: Шта дајете?

ЦЕКОВ: Антонове, ви сте интелегентан човек и немате никаквих шанси, упропастиће вас ово римско купатило. Сто посто ће вам узети кућу. Ви имате само један излаз – да преокренете губитак у добит.

ИВАН АНТОНОВ: Какав излаз?

ЦЕКОВ: Имајте поверења у мене. Данас паметни људи на Западу, а тамо паметни значи богати, улажу милионе у уметничка дела. Сlike, иконе, античке предмете, статуе. Њихова цена не пада никада, напротив – стално скаче. Уметничка дела не траже ни хлеб, ни воду, седе мирно у једном ћошку и дижу своју цену. И, верујте ми, стварно је високо отишла њихова цена, Антонове, у вратоломне висине. А шта треба човеку у данашње време – новац. Срећа није увек у новцу, можда, али није ни у томе да немаш пара.

ИВАН АНТОНОВ: Шта је, ви као да ми говорите о смислу живота.

ЦЕКОВ: Управо то – о смислу. Каквог смисла има, да живите у тој раскопаној кући, коју чекају нова раскопавања. Зашто не бисте живели на обали језера Лаго ди Комо? Зар нисте интелегентан човек?

ИВАН АНТОНОВ: Ви представљате да је то довољно да би се живело на обали Лаго ди Кома.

ЦЕКОВ: За друге – не. Али за вас је довољно. Сасвим довољно. Знате шта, Антонове, видим вас у једној предивној вили, лично вашој, на обали језера Лаго ди Комо. Или пак у Швајцарској, са солидним рачуном у банци. У Швајцарској такође има језера. И ништа не заостају за језером Комо.

ИВАН АНТОНОВ: Ма шта ми ту непрестано говорите том Лаго ди Комо?

Није то, ваљда, Панчаревско језеро? Како ћу да одем на Лаго ди Комо?

ЦЕКОВ (*осврће се*): Тако што ћемо пренети римско купатило.

ИВАН АНТОНОВ: Шта? Да га пренесемо? Прекрасно! Куда?

ЦЕКОВ: Преко границе. У Италију. А одатле ће га преузети други, највероватније Американци, они су сада најбогатији. Ви о томе немојте да бринете, наћи ће се купац за јединствено римско купатило из времена Гаја Луција и Помпилијана, и још са матронама. Одраћемо их и за матроне, по две коже ћемо им огулити. Они имају пара.

ИВАН АНТОНОВ: Али како ћемо га пренети? Зар оно није у мом холу?

ЦЕКОВ: Баш зато што је у вашем холу. Оде ли у музеј, готово је. Чуваће га као државну благајну. Зато треба радити брзо, док се још нису опасуљили. Они су спори, писма, захтеви, на вашу адресу, на нашу адресу... а ми, ћемо да им одиграмо нашу игру. Не брините, Антонове, тим стварима се не бавим од јуче. Може се рећи да сам изнео пола неолитних хумки из земље. Ако би се сакупиле све гробнице и обредни предмети које сам пренео преко границе, добило би се читаво гробље, памет да ти стане.

ИВАН АНТОНОВ: Значи, ви се бавите...

ЦЕКОВ: Да, ја се бавим уметничким делима. Иконе, ретке књиге, иконостаси, амулети из римског доба... шта најће, али све то није ништа према римском купатилу, Антонове, ситниш. Велики згодитак је то купатило, узећу најмање милијарду, нећу га дати јефтиније. А затим на Лаго ди Комо.

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ (*неочекивано се јавља*): Престани с тим Лаго ди Комо, настави даље.

ЦЕКОВ (*уплашен, осврће се*): Јесте ли рекли нешто? Учинио ми се да се неко јавио.

ИВАН АНТОНОВ: Али, Цекове, римско купатило би у том случају требало разрушити. И да се износи у комадима.

ЦЕКОВ: Изрезаћемо га, Антонове, као торту ћемо да га исечемо.

ИВАН АНТОНОВ: А ако се при том распадне у прах?

ЦЕКОВ: Неће, Антонове, радим с најмодернијом техником светске науке.

И ја добијам часописе. Људи су исекли читаве храмове, а ми не можемо једно купатило... Исећи ћемо га и изнети.

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Ако те ухвате?

ЦЕКОВ (*укочи се на месту, осврће се пажљиво*): Поново исти глас.

Антонове, да ви случајно не мењате боју гласа?

ИВАН АНТОНОВ: Не, нисам приметио.

ЦЕКОВ: Неко је упитао: „А ако те ухвате?“

ИВАН АНТОНОВ: Ја сам мислио о нечем другом.

ЦЕКОВ: Не беше мисао, беше глас.

ИВАН АНТОНОВ: Гледајте, Цекове, ипак, у сваком случају, римско купатило је државно власништво.

ЦЕКОВ: А зашто би било државно? Да га није случајно држава правила?

ИВАН АНТОНОВ: Али постоји закон.

ЦЕКОВ: Знам. А по ком закону су раскопали ваш дом?

ИВАН АНТОНОВ: Е, то је настало случајно.

ЦЕКОВ: Нема случајности. Случајно се човек само жени. (*Иван Антонов ћути замисљен. Цеков га погледа с неспокојством.*)

ЦЕКОВ: Хајде сад и ви – скрупуле. А као бајаги интеллигентан човек!

Толико премишљање због једног купатила. Да ли је неко мислио на вас?

Колико надгробних могила и римских насеља одоше испод булдожера,

колико некропола одлетеше у ваздух, колико утврђених стена сасекоше, а

сад једно купатило! Па и ја му мислим добро. Ми ћемо га баш и сачувати

за човечанство. Неће бити разрушено, стајаће у музеју, или у приватној

колекцији, спашћемо једно уметничко дело. Помислите на уметност,

Антонове! На крају крајева, то је једно благородно дело. А и добро

плаћено, тиме постаје још благородније. Мазнућемо по 500 хиљада долара.

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Извините, нисам чуо тачну цифру – јесте ли рекли 500 хиљада долара?

ЦЕКОВ: Лепо, богами, и стубови су проговорили.

ИВАН АНТОНОВ: А, овај говори одавно.

ЦЕКОВ: Хајде да се склонимо одавде, ако...

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Двадесет процената! За мене двадесет процената!

И, ако је могуће, у швајцарским францима! Долар није много стабилан.

ЦЕКОВ: Риба је још у води, а он ми говори о процентима. Гледајте, Антонове, узмите пример. Стуб, стуб, али се сналази брже од вас.

ИВАН АНТОНОВ: Машина у потпуности замењује човека.

ЦЕКОВ (*осврће се неспокојно*): Антонове, размислите, немојте журити да откажете. То вам је једина шанса.

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Отпутоваћемо таксијем!

ЦЕКОВ: Е, ја нестајем. Наићи ћу други пут. Немојте примати друге предлоге, превариће вас. И мислите брзо – немамо времена за губљење.

(*Цеков отрчи улево.*)

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Хеј, куда, куда?

ЦЕКОВ: Да, да, куда? У Луковит. (*Излази.*)

Иван Антонов улази у раскопани хол. Доцент се брије електричном машиницом, свира радио.

ИВАН АНТОНОВ: Пре него што одете заувек, немојте заборавити да оставите два лева и педесет стотинки, за преноћиште. Узимам десет процената за римско купатило, као за оркестар.

ДОЦЕНТ: Ја и не помишљам да идем. Мој посао тек почиње, овде.

ИВАН АНТОНОВ: А ако вас избацим?

ДОЦЕНТ: Нећете моћи. Тренирао сам карате.

ИВАН АНТОНОВ (*виче*): Но, по каквом основу седите у мојој кући? Мој дом је заштићен Уставом!...

ДОЦЕНТ: Молим. Ево вам решење за почетак раскопавања. Ево вам решење за проширење раскопавања у шпајзу и WC-у.

ИВАН АНТОНОВ (*чита*): Има и печат... Али ово је приватна кућа... како то...

ДОЦЕНТ: Ово је објекат. И, ако сте запазили, ја одговарам за раскопавање.

ИВАН АНТОНОВ: Али, ја ћу се жалити.

ДОЦЕНТ: Разуме се. Редовним путем требаће вам два месеца да сазовете састанак научног савета, који ће одредити комисију, да проучи ситуацију. Комисија ће онда да проучава један месец и затражиће најмање још два месеца да направи закључак...

ИВАН АНТОНОВ: Зашто два?

ДОЦЕНТ: То су академици, они не могу за два дана, заузети су – данас су овде, сутра на конгресу у Берлину, прекосутра на симпозијуму у Италији. А после тога ја ћу да поднесем приговор против закључака, ако је у вашу корист, научно аргументовано на шездесет страница. Прво ће га разгледати Комисија. а после поново треба да се сакупи Научни савет.

ИВАН АНТОНОВ (*прекида га, разљућен*): А да не знате случајно колико се година добија за убиство са предумишљајем? Ако се убица преда сам.

ДОЦЕНТ: Не бих вам саветовао. Имам врло здрав организам, а и крвна група ми је једна од најчешћих. Покушај убиства само ће да одужи посао.

ИВАН АНТОНОВ: А немате ли савести?

ДОЦЕНТ: Имам високо образовање.

ИВАН АНТОНОВ (*виче*): Али онда ми дајте нову кућу!

ДОЦЕНТ: Ми се бавимо само стварима старијим од хиљаду година.

ИВАН АНТОНОВ: А човеком средњих година, који хоће да живи нормално, ништа више, ко се њиме бави? Човеком ко се бави!

ДОЦЕНТ (*слеже раменима*): Не знам, није из моје струке. Питајте „Софсправка”.

У том тренутку у хол улази Спасилац, млад човек.

СПАСИЛАЦ: Извините, да ли је ту базен?

ИВАН АНТОНОВ: Ено га тамо.

ДОЦЕНТ (*строго*): А какав вам базен треба?

СПАСИЛАЦ: Онај из оне емисије са телевизије. Распоређен сам за спасиоца у новом базену.

ДОЦЕНТ: Чекајте, какав, какав?

СПАСИЛАЦ: Спасилац. На свим базенима, плажама и воденим површинама треба да постоји спасилац. Ми спасавамо купаче.

ДОЦЕНТ: Спасавате купаче?

СПАСИЛАЦ: Купач је највећи капитал. Пише у Уставу наше водоспасилачке службе. (*Излази за трен.*)

ДОЦЕНТ: У овом се базену нико неће купати. И неће да плива.

СПАСИЛАЦ (*улази носећи сунџобран са навлаком и столицу на расклапање*): Како то мислите?

ИВАН АНТОНОВ: Па зар не видите да нико не може да се удави у њему!

СПАСИЛАЦ: Давили су се и у лавору. (*Баца навлаку на под, седа на столицу на расклапање.*)

ДОЦЕНТ: Настала је некаква грешка. Ово није базен за пливање, него римско купатило, споменик културе од пре неколико стотина година...

СПАСИЛАЦ: Решење о распореду на радно место ми је у џепу. (*Лупка се по џепу.*)

ДОЦЕНТ: Али он се уопште неће пунити водом. Предстоје научна испитивања.

СПАСИЛАЦ: То није мој посао. Мој посао је да спасавам.

ДОЦЕНТ: Али овде уопште није потребан спасилац.

СПАСИЛАЦ: А можда је потребан.

ДОЦЕНТ: Видећемо!...

СПАСИЛАЦ: Сада кад је пливачки спорт у развоју, када је најважнија парола да обучимо хиљаду нових пливача – ви хоћете да затворите један базен? Када смо тако лоши у пливачком спорту?

ИВАН АНТОНОВ (*ужаснут*): Ви хоћете да овде обучавате пливаче?!?...

ДОЦЕНТ: Реч је о конкретном случају...

СПАСИЛАЦ (*прекида га*): Питање није о конкретном случају. Питање је принципијелно. Неће вас чак ни саслушати, кад схвате да је реч о затварању базена. Па био он римски или мађарски. У базенима много оскудевамо.

ДОЦЕНТ: Видећемо.

СПАСИЛАЦ: Кажем вам као пријатељу – само губите време. За следеће олимпијске игре зацртали смо у плану десет златних медаља од пливања. Постоји и званично саопштење о томе.

ДОЦЕНТ: Нисмо пријатељи. И не занима ме Лос Анђелес. И ако у базен сипате ма и кап воде – предаћу вас суду. И нико вас неће спасти. Зовем се Ананијев, доцент Ананијев, добро упамтите ово. (*Узима торбу и излази.*)

СПАСИЛАЦ (*Ивану Антонову*): И ви сте доцент?

ИВАН АНТОНОВ: Не, ја сам Иван Антонов.

СПАСИЛАЦ: Је л' то нешто у вези са базеном?

ИВАН АНТОНОВ: Не. Био сам довољно глуп да се родим у овој кући.

Овде живим.

СПАСИЛАЦ (*тражи место за нешто*): А, зашто, није лоша кућа. Мени се свиђа.

ИВАН АНТОНОВ: Имамо исти укус. И мени. Али је изроваше мало.

СПАСИЛАЦ (*умирујући га*): Сада раскопавају свуда – ако не копају улицу, раскопавају кућу. Не секирајте се.

ИВАН АНТОНОВ: Дабогме, нема ни зашто.

СПАСИЛАЦ (*осврће се*): Да, можда овде. Друже Антонове, можете ли за моменат?

Обојица излазе. Споља се чује глас Ивана Антонова, који није сагласан с нечим): „Не, не, немојте, само то не! Молим вас!...”

Убрзо уносе једну гвоздену спасилачку кулу какве се налазе на свим плажама на Црноморском приморју, са копљем за заставу. Застају испред базена.

ИВАН АНТОНОВ: Али, зашто кула?

СПАСИЛАЦ: Проблем је у томе где да је ставим... (*Осврће се, процењује.*)

А кула је по систематизацији. Припада формацијски. Не може без куле.

Осигурава бољи видик. Може овде...

ИВАН АНТОНОВ: Слушајте, ви то озбиљно...

СПАСИЛАЦ: Не, овде нема прозора, да је померимо наспрам прозора.

(*Премегитају је наспрам прозора.*) Ево овде.

ИВАН АНТОНОВ: Не, не, овде ми стоји лежај!

СПАСИЛАЦ (*поставља је, не осврћући се на противљење Ивана Антонова*): Прекрасно.

ИВАН АНТОНОВ: Чујте. Немам ништа против пливачког спорта, али не бих волео да обучавате хиљаде нових пливача у мом холу.

СПАСИЛАЦ: Зашто, друже Антонове?

ИВАН АНТОНОВ: Али како да вам кажем, понекад спавам... понекад бих да останем сам... радим... сметаћу пливачима.

СПАСИЛАЦ: Не секирајте се, друже Антонове. Такмичар треба да има здраву психу. Нека се навикавају.

ИВАН АНТОНОВ: Ја се више секирам за своју психу.

Спасилац се пење на скелу изнад римског купатила. Шири руке и спрема се за скок као са куле.

СПАСИЛАЦ: Треба да се бавите спортом, друже Антонове.

ИВАН АНТОНОВ: Не, не! Овај ће да скочи!... (*Утрчи у римски базен.*)

Треба да делама – ето шта треба. Иначе ће се сутра у овом римском купатилу појавити и шеста америчка флота!!!

Завеса

II чин

Хол Ивана Антонова. Изгледа као и раније – скела око римског купатила, раскопан под, по поду рупе, на скелама и изнад базена даске умазане кречом. У једној рупи копа Доцент. У средини хола, иза купатила, уздиже се спасилачка кула. На копљу је бела застава за спасавање. На доњем крају копља црна табла, на њој је кредом исписано шест црта. Изнад куле сунцобран, у боји. Доле пред њом – котур са најлон канапом, сплетени пловци и коноп, црвени појасеви за спасавање, по целом холу разбацани пловци. На кули седи Спасилац, огрнут жутиим баде-мантилом, и осматра догледом. Доле, уз њега, свира транзистор.

СПАСИЛАЦ: Иванови спремају гулаш... Волите ли ви гулаш, друже Ананијеве? (*Доцент копа и не одговара.*) Студенткиња са петог спрата опет има госте. Навлачи завесе. Када, бре, уче ти људи, друже Ананијеве? (*Доцент ћутке наставља до копа; Спасилац и даље осматра догледом*) ...Делева разбила тањир (*кредом повлачи на табли још једну црту.*) Седми ове недеље... Трапаве ли жене... На четвртом спрату ничег нарочитог, баба жваће јабуку... Волите ли ви јабуке, друже Ананијеве? (*Доцент копа не*

одговарајући и не обраћајући пажњу на њега. Спасилац спушта поглед и гледа у Доцента.) Потцењујете спасиоце, друже Ананијеве. А и они су људи.

Доцент ћутке наставља посао.

СПАСИЛАЦ: Да вас спасем, а, друже Ананијеве? Хоћете ли?

Доцент наставља да копа и не јавља се.

СПАСИЛАЦ: Чудан сте ви човек, друже Ананијеве. Нећете да говорите са мном. Зашто?

Доцент копа леђима окренут Спасиоцу.

СПАСИЛАЦ (*посматра га извесно време*): Копате као некакав Хамлет!

ДОЦЕНТ (*зауставља се и брише зној са чела*): Каква глупост!...

СПАСИЛАЦ: Зашто глупост? Гледао сам филм – и тамо је било исто.

Само, била је и лобања.

ДОЦЕНТ: А овде постоји спасилац. На базену без воде, од десет квадратних метара.

СПАСИЛАЦ: Спасилац је овде по систематизацији.

ДОЦЕНТ: Једете народу новац.

СПАСИЛАЦ: Једемо, али бар спасавамо – а ви – раскопавате.

ДОЦЕНТ: Да сте поштен спасилац, отишли бисте на нормалан базен са водом. Рекли бисте да је посреди грешка, неспоразум.

СПАСИЛАЦ: Решењем сам распоређен овде. Зар, да идем да откажем сам? Да поднесем оставку?

ДОЦЕНТ: Прави спасилац би тако поступио.

СПАСИЛАЦ: Подношење оставке је буржујска предрасуда. Код нас се не подноси оставка. Јесте ли чули да је неко сам поднео оставку? Нисте. И нећете чути. Зашто да ја будем први?

Питање остаје без одговора, јер у том тренутку улази Дијамандијев, старији мушкарац. Он се креће спорим и самоувереним кораком, осврће се по холу, не обраћајући пажњу на Доцента и Спасиоца, који га без речи прате погледом. Када стигне до купатила, нагиње се над базеном.

СПАСИЛАЦ (дуне у пиштаљку): Не нагињи се над базен!

Дијамандијев се тргне, затим покуша да се степеницама спусти у римско купатило.

СПАСИЛАЦ (дуне у пиштаљку): Лицима која нису опремљена забрањен је улазак у базен.

Дијамандијев га гледа мрачно и излази из базена.

ДОЦЕНТ (*оштро*): Извините, кога тражите?

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Ко сте ви?

ДОЦЕНТ: Чини ми се да ви треба први да кажете.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Иван Антонов?

ДОЦЕНТ: Зовем се Ананијев. Доцент Ананијев и руководим ископавањима овде. Страним лицима је забрањен улаз у објекат.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Је л' истина да је овај базен из римског времена?

ДОЦЕНТ: Зар сте дошли само зато, да ме то питате?

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Тражим власника куће, Ивана Антонова.

ДОЦЕНТ: Каквим послом?

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Својим.

ДОЦЕНТ: А зашто питате за римско купатило?

ДИЈАМАНДИЈЕВ: А зашто да не?

СПАСИЛАЦ: Ево друга Антонова. (*Улази Антонов, изгледа уморно.*)

Друже Антонов, тражи вас овај друг.

ИВАН АНТОНОВ (*према Дијамандијеву*): Добар дан. Где су делфини?

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Какви делфини? (*Разгледа базен, рупе.*)

ИВАН АНТОНОВ (*Спасиоцу*): Зар није из циркуса? Зар ви нисте из циркуса?

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Не.

ИВАН АНТОНОВ: Хвала богу. Тражио ме је некакав дресер делфина.

Хоће да изнајми базен. Само ми још делфини требају.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Ја сам Дијамандијев. И хоћу да разговарам с вама.

ИВАН АНТОНОВ: Добро.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: У четири ока.

ИВАН АНТОНОВ: У колико год хоћете. (*Креће улево.*)

ЦЕКОВ (*неочекивано промоли главу из једне рупе у поду*): Антонове, не прихватајте!... (*Нестаје.*)

Она двојица се осврћу, Антонов се чуди, одлазе још више улево. Таман да Дијамандијев проговори, из суседне рупе се појављује Доцент. Он демонстративно чисти нешто четком, али се сав претворио у уво. Иван Антонов се пита куда да се склоне и предлаже Дијамандијеву да оду на скелу која је постављена с друге стране римског купатила.

ИВАН АНТОНОВ: Изволите!...

Полази први, Дијамандијев иде за њим. Обојица се заустављају на средини, где као да немају мира.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Ја сам посредник некретнинама, можда сте већ чули, Дијамандијев, закупио сам и продао пола Софије.

ИВАН АНТОНОВ: Значи – остаје друга половина.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: У плану је и она. Радим на велико. Четворособни, луксузни и навише. Са каминима, јаком светлошћу. Са шедрванима и мрамором, са гимнастичким салама.

ИВАН АНТОНОВ: Спорт крепи здравље.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Код мене...

Стане видећи да му Иван даје знаке – одоздо, из једне рупе се појавио Доцент. Иван Антонов уздише, осврће се и предлаже Дијамандијеву да пређе преко даске и попне се на лежај постављен на цевасту скелу два метра изнад земље.

ИВАН АНТОНОВ: Изволите!... Молим!...

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Тамо? (*Креће, мимолазе се на дасци, он седа на лежај.*) Захваљујем. Код мене, друже Антонове, нема случајних муштерија. Узмем 15% за посредовање, али муштерија добија што тражи. Код мене се добијају апартмани и станови каквих другде нема.

Видимо да се Доцент појавио у једном правоугаонику на поду, тачно испод лежаја, и слуша. Иван Антонов га види и хвата се за главу. Дијамандијева прати поглед Ивана Антонова и спази Доцента. Мршти се, затим руком показује пут – да пређу преко лежаја и степеништем изађу напоље, где могу несметано разговарати. Тако и учине.

ДИЈАМАНДИЈЕВ (*док се спуштају низа степенице*): Све је теже и теже радити.

Одлазе вратима, но појављује се Спасилац, који лопту омотану ужетом баца у римско купатило. Она двојица се враћају и седају на две столице поред писаћег стола.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Друзе Антонове...

ИВАН АНТОНОВ: Слушам вас.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Сада имам једног клијента – тражи нешто суперспецијално. Паре даје. Али тражи. Спреман је да да много.

ИВАН АНТОНОВ: А шта тражи?

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Ваш стан. Чуо је за купатило.

ИВАН АНТОНОВ: Мој стан? Хоћете рећи – ово бојно поље наоколо.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Да.

ИВАН АНТОНОВ: Лудује за раскопаним становима.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Не. Он може да нас купи обојицу. Ради грађевинским материјалом и има толико пара да је чак и мени незгодно да вам кажем.

ИВАН АНТОНОВ: Ако вам је незгодно – немојте.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Његова жена хоће стан са римским купатилом. Чула је да је ово једино на свету.

ИВАН АНТОНОВ: Аха. Али мораћу да вас разочарам – овај стан не може да се купи. Хоћу рећи, с купатилом.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Нема ствари која не може да се купи. Пошто – то је једино питање.

ИВАН АНТОНОВ: Реч је о томе да је купатило јединствено на свету.

Споменик културе светског значаја. Започела су испитивања у Институту, сада ми раскопавају и WC.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Нема то никаквог значаја. Судићемо се с Институтом.

Правно то је могуће – приватна кућа, још није све јасно. Узећемо три адвоката. Препустите ствар мени.

ИВАН АНТОНОВ: Осим тога, постоји и спасилац и физичка култура...

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Судићемо се и с физичком културом. Са три адвоката.

ИВАН АНТОНОВ: Чини ми се да ово римско купатило припада држави. И човечанству, како рече доцент.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Судићемо се с државом. Судићемо се и с човечанством, ако треба.

ИВАН АНТОНОВ: Са три адвоката.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Три адвоката. Не постоји процес који нисам добио. Ви ми само дајте писмену сагласност за продају, остало је мој посао.

Чује се звиждук Спасиоца споља, некоме виче „Пажљиво! Зар не видите онај пловак!“. Мало затим улази Спасилац. Држи три пловка и писмо.

СПАСИЛАЦ: Друже Антонове, добили смо писмо.

Иван чита писмо. Спасилац поставља пловке око базена и по скели. Дијамандијев се дискретно повлачи.

ИВАН АНТОНОВ: То не може да буде, то је немогуће.

СПАСИЛАЦ: Од Општине.

ИВАН АНТОНОВ: Не, па то је немогуће. Читав сат сам им објашњавао најподробније целу ситуацију. Реч по реч. Полако – да су у мојој кући открили римско купатило, да немам где да живим, да је крајње време да се умешају, да се склони ова бања из моје куће... А ево шта ми пишу: „Друже Антонове, као одговор на вашу молбу да откријете у својој кући римско купатило, извештавамо вас да се ваш захтев одбацује по тачки 3 став 57-а Закона о ограничавању приватних иницијатива грађана. Другарски поздрав...”

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Потпис, печат...

ИВАН АНТОНОВ: Потпис, печат...

СПАСИЛАЦ: Требало је написмено.

ИВАН АНТОНОВ: Ма, оставио сам и писмену молбу. Како може...

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Вук је сит зато што не хаје за Општину!

ИВАН АНТОНОВ: Не, то је невероватно!... Један сат сам им објашњавао!...

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Добићете много лове. Одједном. А не другарски поздрав.

ЦЕКОВ (*извири за часак из једне рупе*): Антонове, немојте потцењивати швајцарски франак!... (*Сакрива се.*)

СПАСИЛАЦ (*скаче*): Учинило ми се да је делфин!

ИВАН АНТОНОВ (*расејано, још под утиском писма*): Какав делфин? Где?

СПАСИЛАЦ: Тамо! Рекао је нешто.

ИВАН АНТОНОВ: Доста глупости, делфини не говоре. Полудећу!...

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Хоћете ли ми сада дати пуномоћје или... да свратим сутра?

ИВАН АНТОНОВ: Сутра, сутра. Уосталом, о каквом пуномоћју је реч?

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Да ми дајете овлашћење да у ваше име продам стан.

ЦЕКОВ (*извири из неке друге рупе*): Антонове, немојте заборавити на Лаго ди Комо!... (*Скрива се.*)

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Овај глас ми је познат!

ИВАН АНТОНОВ: Стварно?

СПАСИЛАЦ: Био је делфин! (*Узбуђен.*) Прави делфин!

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Не, овај глас ми је познат! Антонове, када?

ИВАН АНТОНОВ: Шта када? А, да! Не сада, не сада, сада не могу, видите и сами како је све збркано.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Не колебајте се! Цене сваки дан падају, постају државне. И оно што је најгоре, ситуација се мења.

ИВАН АНТОНОВ: Да, да, мења се.

На вратима се појављује Доцент с пијуком у руци и сумњичаво гледа Дијамандијева. Он се збуњује и, чини се, жури да изиђе.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Е, ја ћу навратити опет. Сутра! (*Ово последње прошапће и изађе.*)

ДОЦЕНТ: Антонове, имам утисак да вас посећују веома сумњиве личности.

ИВАН АНТОНОВ (*показује на њега*): Са крампом!

ДОЦЕНТ: Хоћу да вас предупредим, немојте уображавати да можете да некажњено посегнете за мојим римским купатилом. Држава је сређивала многе еснафе, који мисле само о сопственим интересима – средиће и вас.

ИВАН АНТОНОВ: А ви, о чијим ви интересима мислите? Ви сте жртва науке, зар не? Живот у служби човечанства! Никакви интереси, никакве мисли – ви сте једна бескорисна пчела!...

ДОЦЕНТ: Савремени човек дела, Антонове!

ИВАН АНТОНОВ: Независно од тога какво је дејство?

ДОЦЕНТ: Циљ оправдава средство. Увек ће се наћи неко ко ће га оправдати. Довољно је да стигнеш до циља. Знам ја људе као што сте ви – седите, чекате да неко скрене пажњу на вашу душу, да сагледа огромно богатство у њој. Неограничена ризница. Ретки квалитети. Срце пуно љубави. Седите, чекате... и чудите се зашто остајете потцењени, зашто жене изаберу друге.

ИВАН АНТОНОВ: Али, зашто потцењени? Не бих рекао.

ДОЦЕНТ: Треба да се крећете, Антонове!...

ИВАН АНТОНОВ: За вас савршен човек има потребу једино за бензином, а? Да би могао да меље, да се креће.

ДОЦЕНТ: Много високо себе постављате, Антонове.

ИВАН АНТОНОВ: Не себе, човека! Напросто га постављам изнад једног купатила.

ДОЦЕНТ: Е, добро, онда останите човек. Ја идем да копам у WC-у
(Полази.) Где постављате шољу – више или ниже?

ИВАН АНТОНОВ: Све зависи од онога ко иде да копа. У овом случају више. И, при раскопавању, пазите на поклопац шоље, иначе ћу вас предати суду. Са три адвоката! Зар се савремени човек не поставља тако када му поломе шољу у WC-у? (Опушта се уморно на лежај, који је на скелама, два метра изнад земље. Спасилац седи на скели и равнодушно гледа преда се.)

ИВАН АНТОНОВ: Ко ме био по ушима да лети идем на море! Лепо су ми давали карту у јануару – и хладно, и нема људи. И, најважније, ништа се не догађа. Највише некакав баналан бронхитис. Једном сам отишао у августу и ево шта се десило...

Спасилац подиже црвену заставу на кули, испише на табли 12 степени и опет спокојно седа.

ИВАН АНТОНОВ: Кућа ми је испуњена доцентима, плутачама... и, што је најгоре, не видим како ћу се спасти свега овога.

СПАСИЛАЦ (скаче): Да вас спасем, друже Антонове!

ИВАН АНТОНОВ: Зар ти није већ дојадило да ме спасаваш. Спаси доцента.

СПАСИЛАЦ (узбуђен): Он неће. Знате, школован човек...

ИВАН АНТОНОВ: И ја сам школован.

СПАСИЛАЦ: Не! Ви сте друго! Ви волите људе! Друже Антонове, ипак ми треба да спасавамо некога, такав ми је посао. Иначе, шта добијамо – базен, спасилац, а никога није спасао. И ја треба да развијам активности, иначе ће ме отпустити.

ИВАН АНТОНОВ: Некако ми се неће да будем спасен баш сада.

СПАСИЛАЦ: Зашто, тренутак је одговарајући – имам црвену заставицу на кули.

ИВАН АНТОНОВ (*изнервирано*): Не, овога пута не!

СПАСИЛАЦ: А и вода је студена, само за грч у мишићима.

ИВАН АНТОНОВ: Не волим да се давим у хладној води. Озебе се.

СПАСИЛАЦ: Друзе Антонове, ви сте добар човек, увек сте имали разумевања за мене. Да вас спасем, а? За пет минута, друже Антонове, хајде! Кад вас лепо молим!...

ИВАН АНТОНОВ (*љут*): Добро де, хајде, спасавај ме. Где ћу се давити овога пута?

СПАСИЛАЦ: Тамо иза оних стена. (*Баца брзо баде-мантил.*)

ИВАН АНТОНОВ: Али, без вештачког дисања! Прошли пут ми умало ниси поломио руку...

СПАСИЛАЦ: Пазићу, друже Антонове.

ИВАН АНТОНОВ (*зауставља се поред базена*): Је л' овде?

СПАСИЛАЦ: Да.

ИВАН АНТОНОВ: Да скочим?

СПАСИЛАЦ: Скачите.

ИВАН АНТОНОВ: Скачем! (*Улази у базен и седа на дно.*)

СПАСИЛАЦ: Боље са сломљеном руком, али жив, друже Антонове, бар ја тако мислим.

ИВАН АНТОНОВ: Ама, зар не можеш без тога?

СПАСИЛАЦ: Занат. Треба да га радим, иначе се заборавља. А и крста ме боле од седења.

ИВАН АНТОНОВ: Да вичем?

СПАСИЛАЦ: Вичите.

ИВАН АНТОНОВ (*виче*): Упомоћ! Упомоћ!

Спасилац је на кули, зграби доглед и усмерава га, али не у правцу Ивана Антонова.

ИВАН АНТОНОВ: Упомоћ!...

Дотрчи Доцент из кухиње с пијуком у руци.

ДОЦЕНТ: Шта се догађа?

ИВАН АНТОНОВ (*успут му објашњава*): Давим се. Упомоћ!...

ДОЦЕНТ: Прави идиоти!... (*Одлази.*)

СПАСИЛАЦ: Видим вас! Идем! Држите се! Пливам према вама!... Идем. (*Скаче са куле, узима појас за спасавање и баца га у базен према Ивану Антонову. Затим се и сам баца у базен и подражава пливање – маше ногама, лежећи на дасци, која је постављена попречно над базеном. Хвата Ивана Антонова и износи га степеницама базена.*)

ИВАН АНТОНОВ: Лакше, изломићеш ми кичму.

СПАСИЛАЦ: Сваки миг је драгоцен. Ја се борим за ваш живот. (*Енергично му даје вештачко дисање. Иван виче одоздо.*)

ИВАН АНТОНОВ: Доста!... Ох! Престани, доста! Чујеш ли!...

СПАСИЛАЦ: Ево завршавам. (*Исправља га. Иван је ошамућен и заноси се.*) Још само минут и ви бисте потонули.

ИВАН АНТОНОВ: Вода је била веома хладна. Грч ме је ухватио.

Спасилац трчи, сав се најежио, покрива једним огртачем Ивана Антонова, а себе другим. Иван збаца огртач.

СПАСИЛАЦ (*одлази и из једне фиоке вади специјалну свеску*): Сада потпишите. Ево овде. Тако. Захваљујем.

ИВАН АНТОНОВ (*док потписује*): И шта ће ти сваки пут ове глупости?

СПАСИЛАЦ: Такав је ред, друже Антонове, знате да у водоспасилачкој служби мора бити реда... А и за евиденцију је важно. (*Спази човека на вратима.*) Гледајте, неко је код врата.

Док је Спасилац примењивао вештачко дисање, у собу је ушао човек, који сада стоји крај врата.

ИВАН АНТОНОВ: Да није то онај са делфинима?

СПАСИЛАЦ: Ћути. Изгледа врло важан.

ИВАН АНТОНОВ: Чекај! Изгледа да је из Градског савета, дао сам и тамо молбу. Рекли су да ће послати човека да провери, а ми се овде спасавамо. Изволите, изволите, друже, е, на крају, изволите. Драго ми је, Иван Антонов. Ево видите каква је ситуација – рупе, јаме, базен: једном речју, кривина смрти код Церне. Одлазим на годишњи одмор, враћам се – и у холу открили римско купатило. Из времена императора Помпилијана, са матронама. Ето, ово овде су матроне (*Показује.*) Оставио сам мајсторе да ми промене под, они раскопали и... ево, римско купатило. Јединствено на свету, уникатни споменик уметности. О њему пишу дисертације, Унеско га ставља под заштиту, имамо и спасиоца. (*Показује на Спасиоца, који се клања.*) Све ово је прекрасно, само што ја немам где да живим. Такав је крајњи исход. Моја кућа се напунила доцентима, спасиоцима, пловцима, овде ће можда обучавати и непливаче... Раскопавају ми WC, бацили су око на кухињу, поломили ми намештај – и све у име науке. Наука тражи жртве – Иван Антонов их даје. И у Лос Анђелесу очекују 10 златних медаља, све преко леђа Ивана Антонова.

Гост слуша пажљиво Ивана Антонова, упија сваку његову реч, вади нотес и нешто бележи.

ИВАН АНТОНОВ: Истина је да ја нисам римско купатило, али немам ли право на постојање? На стамбени простор? На пажњу?

Човек клима главом, ћути, слаже се с Иваном Антоновим.

ИВАН АНТОНОВ: Замислите шта ће од свега тога да испадне? Управо копају у WC-у. Ако и тамо открију нешто, моја кућа ће постати музеј. Овде ће ставити ограду, црвени канап, поставиће таблице на страним језицима... А куда ја да одем? Мене странци неће хтети да гледају, нећу им бити занимљив...

СПАСИЛАЦ: Тако је, не гледају они било шта.

ИВАН АНТОНОВ: Тачно. Притискају ме са свих страна. Један копа, други спасава, трећи ми говори о Лаго ди Комо... Онај који раскопава не дели станове, он само раскопава. Онај који дели станове нема ничег заједничког са оним који раскопава. А сви заједно, пак, изјављују да немају ничег заједничког са мном. То је ситуација, друже из Одељења за „жалбе”. Ако ни ви не учините ништа, отићи ћу и населићу се на брегу тог пустог Лаго ди Комо кад ми падне мрак на очи. Сложићете се, ипак, да не могу да одем и легнем испод дрвета на тргу „Славејков”. Писао сам молбе, ишао, објашњавао, но око мог питања ништа се не предузима. Молим вас предузмите нешто.

Иван Антонов ућути и гледа човека. Он гледа Ивана Антонова како би проверио да ли је овај завршио, или има још нешто да каже. Вади нотес и пише нешто у њему. Пружа га Ивану Антонову, овај га узима и чита. Погледа, збуњен, човека, затим и Спасиоца, крајње изненађен.

СПАСИЛАЦ: Шта, друже Антонове, дају вам стан?

ИВАН АНТОНОВ (*поново гледа човека и чита наглас*): „Глувонем сам од рођења. Ако желите, помозите ми с два лева. Унапред вам хвала.”

СПАСИЛАЦ (*гледа зачуђен*): А!?!...

ИВАН АНТОНОВ (*обраћа се глувонемом*): Што не рече одмах, човече?

СПАСИЛАЦ: Како ће да каже, кад је глувонем?

ИВАН АНТОНОВ: Да ми бар додаде цедуљу, а не да говорим у ветар.

СПАСИЛАЦ: Али он је видео да сте одмах почели нешто важно да му говорите, па, ко вели, да вас саслуша. Да вас не увреди. Зар не чека да му дате два лева?

ИВАН АНТОНОВ: Можда си у праву. Али немам уцело. Само неки ситниш. (*Глувонемом.*) Извините, а може ли ситно?

Глувонем додаје још један листић.

СПАСИЛАЦ: Шта пише?

ИВАН АНТОНОВ (*чита*): Може.

Завеса

III чин

Хол Ивана Антонова изгледа као и раније. Само је кула подигнута и постављена на место лежаја који је био на скелама. Лежај је испод куле. На кули под сунцобраном седи Спасилац и дува у пиштаљку.

СПАСИЛАЦ: Вратите се! Вратите се! Не тамо, зар не видите пловак! Тамо је опасна зона!... Тамо не чувамо!... (*Гледа некога који је пред вратима, а још није ушао.*)

Гечев, активиста рејонске организације, вођен командама Спасиочевим, улази, збуњен.

СПАСИЛАЦ: Куда ћете! тамо је најопасније место, тамо је нечувана зона, има подводних стена... Идите улево!... Овамо, гледајте мене! Зашто сам ја овде, мене да гледате! Напред, стоп!

Активиста је управо испред једне рупе.

СПАСИЛАЦ: Видите ли! У мене гледајте, овамо, крените, још, још... Скачите! Ви сте на стенама, скачите, тако... Сада два корака десно, још два, мене гледајте!...

Гечев пропада у један од правоугаоника – рупа на поду – и нестаје. То је Спасилац и хтео, баца огртач, ставља пераја и маску за пливање и креће према рупи.

СПАСИЛАЦ: Ето! Рекао сам вам! Сад се држите! Долазим! Пливам према вама! (Скаче у рупу. Истовремено Гечев излази из друге рупе и сасвим пометен слуша Спасиочеве узвике.) Идем! Видео сам вас!... Не бојте се...

ГЕЧЕВ: Ма где сте ме то видели, друже!

Спасилац извири из рупе, из које је малопре изашао Гечев, удахне и поново нестаје, Гечев одлази и нагиње се изнад рупе у коју је пропао. Одоздо се појављује Спасилац, ударају се главама.

ГЕЧЕВ: Јао, добићу потрес мозга! (Хвата се за главу.)

СПАСИЛАЦ: Добићете, него шта! Кад ме не слушате. Држите се сада.
(Начини мудро захват ногом и Гечев пада на под. Спасилац се баца на њега и почиње да примењује вештачко дисање.)

ГЕЧЕВ: Ох, јао!... Али ви... моја рука... ох, упомоћ, јао!...

СПАСИЛАЦ: Ви не треба да говорите.

ГЕЧЕВ: Јао... моја крста... али зашто?

СПАСИЛАЦ: Прво треба да се смирите. После оваквих тренутака често настаје шок. (Наставља енергично да му пружа прву помоћ примењујући вештачко дисање.)

ГЕЧЕВ: Милост!

СПАСИЛАЦ (оставља га на поду свег угруваног): Ви сте спасени. (Отрчи према кули, истреса воду из ува, огрће се.)

ГЕЧЕВ (полако долази к себи, све га боли): Је л' то римско купатило!

СПАСИЛАЦ: Јесте...

ГЕЧЕВ: Кажу, једино на свету?

СПАСИЛАЦ: Јесте, кажу.

ГЕЧЕВ: Јесте ли ви из наше организације?

СПАСИЛАЦ: Какве организације?

ГЕЧЕВ: Наше, теренске организације. Ја сам активиста свих подухвата, али вас нисам виђао.

СПАСИЛАЦ: Ја сам спасилац. Припадам базену.

ГЕЧЕВ: А тако, а шта радите?

СПАСИЛАЦ: Спасавам. Осим тога, овде ћемо учити хиљаду младих пливача – такав је сада покрет. У масовном спорту је основа високих резултата.

ГЕЧЕВ: И масовних организација, не заборављајте масовне организације.

СПАСИЛАЦ (вади свеску – дневник спасавања): Сада потпишите овде.

ГЕЧЕВ: Шта је то?

СПАСИЛАЦ: Документ да сам вас спасао.

ГЕЧЕВ: Да ли се плаћа?

СПАСИЛАЦ: Не. Спасовање је код нас бесплатно.

ГЕЧЕВ: Онда ћу потписати. (*Потписује.*) Ово је, значи, базен наше рејонске организације. (*Гледа римско купатило.*)

СПАСИЛАЦ: Базен је императора Помпилијана.

ГЕЧЕВ: А, прошла су времена када су императори имали купатила. Сада их немају. Сада је то купатило наше рејонске организације. (*Улази у базен и разгледа га с љубављу.*) Лепо је. И, кажете, јединствено на свету?

СПАСИЛАЦ; Друго такво не постоји.

ГЕЧЕВ: Значи, друга рејонска организација не може имати такво купатило?

СПАСИЛАЦ: Не може.

ГЕЧЕВ: Јесте ли сигурни?

СПАСИЛАЦ: Тако каже доцент.

ГЕЧЕВ: Значи, победићемо у такмичењу. Сада ћемо већ сигурно победити. Нека они скупљају флаше – ми смо открили јединствено римско купатило на свету. Која би друга рејонска организација могла да се похвали таквим успехом?

СПАСИЛАЦ: Ниједна.

ГЕЧЕВ: Ниједна. Ни четрдесет прва, ни сто седма... ни... (*Гледа матроне.*) само ове овде голишаве... некако нису у реду...

СПАСИЛАЦ: Тада је била таква епоха. Онда су се купали голи.

ГЕЧЕВ: Да, да, епоха, тачно тако ћу рећи комисији – епоха је била друга, другови, епоха је крива. О пливачима исто – овде ће наша рејонска организација обучавати хиљаде нових пливача. Таква је сада акција!

СПАСИЛАЦ: Како то, обучавате их ваша рејонска организација!

ГЕЧЕВ: Па, зар нисте рекли да ћете овде обучавати хиљаде нових пливача? А сада и није баш важно – ко. Сада је најважније да победимо у такмичењу. Да види комисија да се не оглушујемо о позив, да смо се

одазвали, да, хиљаде нових пливача у бившем базену Помп... помп... како се оно зваше?

СПАСИЛАЦ: Помпилијан. Од помпе – по-мпи-ли-ан.

ГЕЧЕВ: Да, од пумпе. То је више симболично. Тако ћу рећи комисији.

Сада више нема начина да не победимо у такмичењу. А знате ли ви, друже спасиоче, тада ћемо добити и награду. А знате ли каква је награда?

СПАСИЛАЦ: Та, откуд бих знао?

ГЕЧЕВ: Екскурзија до Немачке Демократске Републике.

СПАСИЛАЦ: Није лоше.

ГЕЧЕВ: Тамо су миксери два пута јевтинији.

СПАСИЛАЦ: А како ћете их пренети на царини?

ГЕЧЕВ: Активисти се не царине. Ми се бавимо друштвеним пословима.

Моје гледиште је такво.

СПАСИЛАЦ: Ма, ти само допадни цариницима у руке, па ћу те питати после...

ГЕЧЕВ: Није правилно. Треба да имаш више поверења у масовне организације. Масовне организације су...

У том тренутку улази Иван Антонов са Мартом, Доцентовом вереницом. Активиста је гледа доста заинтересовано.

МАРТА: Добар дан!

ГЕЧЕВ (*гледа је и гута погледом, просто се облизујући*): Добар дан, добар дан.

ИВАН АНТОНОВ (*са иронијом*): Извини што је мало разбацано...

МАРТА: Није разбацано, већ изорано.

ИВАН АНТОНОВ: Доцентов стил.

МАРТА (*са прекором*): Ја мислим да смо се договорили.

ИВАН АНТОНОВ: Извини. (*Спасиоцу.*) А овај друг, ко је он?

СПАСИЛАЦ: Управо спасен. Из рејонске организације.

ИВАН АНТОНОВ: Драго ми је.

ГЕЧЕВ: А другарица, је ли и она из наше рејонске организације?

ИВАН АНТОНОВ: Не. Она је из друге рејонске организације.

ГЕЧЕВ: Штета. С њом може да се ради. Види се одмах на први поглед. (*Гледа жудно Марту.*) Е, ја бих да идем. Ви сте заузети. (*Гледа Марту, оклева, прави паузу, гледа базен, опет Марту, па Ивана Антонова.*) До виђења.

ИВАН АНТОНОВ: До виђења. (*Спасиоцу.*) Је ли он твој пријатељ?

СПАСИЛАЦ: Једва сам га извукао из вртлога. Говори о некаквом такмичењу.

ИВАН АНТОНОВ: Аха, и ништа није тражио?

СПАСИЛАЦ: Није.

ИВАН АНТОНОВ: Чудно. То ме малтене брине – иде и не тражи ништа.

МАРТА: А овај на скели, ко је он?

ИВАН АНТОНОВ: Спасилац, на базену. Из физичке културе.

МАРТА: И кога спасава?

ИВАН АНТОНОВ: Мене. Спасао ме око педесетак пута.

МАРТА: Зар ти то озбиљно говориш?

ИВАН АНТОНОВ: Има решење за радно место. Друге жртве не може да ухвати.

МАРТА: Боже мој, спасилац!...

ИВАН АНТОНОВ: Није лош момак.

МАРТА: Ја идем да потражим књигу. (*Одлази према књигама разбацаним усред намештаја.*)

СПАСИЛАЦ: Друже Антонове, можете ли за тренутак?

ИВАН АНТОНОВ: Да?

СПАСИЛАЦ: Треба да ми дате на поклон златан сат. Може и цепни.

ИВАН АНТОНОВ (*мисли да је шала*): Зашто? Да ти није рођендан?

СПАСИЛАЦ (*врло озбиљно*): Ви сте дужни да ми га поклоните, ја сам вам спасао живот.

ИВАН АНТОНОВ: Ти се шалиш. Када?

СПАСИЛАЦ: Много пута. Тако сам рекао и својим шефовима – да сте ми их захвалности поклонили златан сат. И сада они жарко желе да га виде.

ИВАН АНТОНОВ: Слушај, молим те, доста је било шале, имам посла.

МАРТА (*виче усред намештаја*): Овде је страشان хаос, не може ништа да се нађе.

ИВАН АНТОНОВ: Тамо је, тамо, ево идем одмах... (*Полази.*)

СПАСИЛАЦ (*зауоставља га руком*): Ви сте потписивали документа. (*Маше свеском – дневником.*)

ИВАН АНТОНОВ: Зар нисам то радио због тебе, за твоје задовољство?

СПАСИЛАЦ: Лепо задовољство да спасаваш дављенике.

ИВАН АНТОНОВ: Отићи ћу својим шефовима...

СПАСИЛАЦ: Ово овде, је ли то ваш потпис или није? (*Показује у свесци.*)

Ваш. Је ли на званичном документу? На званичном. Знате ли какве су казне за фалсификовање званичних докумената? Затвор. Својим потписом ви сте обмањивали државу, и то не једном, више пута.

ИВАН АНТОНОВ: Али, то је била игра.

СПАСИЛАЦ: Лепа игра, због које можете отићи иза решетака.

ИВАН АНТОНОВ: Али ја немам златан сат.

СПАСИЛАЦ: Имате – ено га у вашем џепу.

ИВАН АНТОНОВ: Али то ми је успомена од оца!...

СПАСИЛАЦ: Ако више волите, можете у затвор.

ИВАН АНТОНОВ: Изгледа да би то било најбоље – ионако немам где да живим.

СПАСИЛАЦ: А шта ће рећи она?

ИВАН АНТОНОВ: Која „она“?

СПАСИЛАЦ (*показује*): Марта. Доцентова вереница. Док сте ви иза решетака, доцент ће је поново одвући – код њега нема лабаво.

ИВАН АНТОНОВ: Да... нема лабаво.

СПАСИЛАЦ: Жене су много осетљиве у погледу „репутације”. А ви држите до ње, до Марте.

Спасилац пружа руку. Иван Антонов стоји замишљен, избежумљен. Ипак, Марта је јединствено биће, које му је најдрагоценије. Вади златан сат из џепа и ћутећи пружа га спасиоцу. Овај га приноси уву.

СПАСИЛАЦ: Ради. (*Одлази стављајући капуљачу огртача на главу.*)

Иван Антонов, поражен и сломљен, иде лагано поред римског купатила, погнуте главе. Спасилац излази. Иван Антонов иде замишљен, стиже већ до дна, до Марте. Умало га није ударила књига коју је она бацила према њему. Он је хитро хвата. Марта баца другу, трећу, четврту...

МАРТА (*весело*): Је ли ова?... Ова? Ова?...

ИВАН АНТОНОВ: Не, није та, ни ова... чекај, хеј, убићеш ме! (*Засмеје се и он.*)

У рукама Ивана Антонова има већ десетак књига. Марта узима још толико са гомиле, прилази Ивану Антонову, оптерети га њима и... загрли га. Љубе се. Иванове руке су заузеле књигама. У том тренутку на кухињским вратима се појави Доцент... Веома је непријатно изненађен.

ДОЦЕНТ: Марта!

Њих двоје се раставе збуњени, а затим Иван баца књиге на под и поново грли Марту.

ДОЦЕНТ: Марта! Пред мојим очима!...

ИВАН АНТОНОВ: А ти немој да гледаш!

ДОЦЕНТ: Немојте да ми говорите „ти”. С вама ћу посебно да расправим. Ја сам вас на време опоменуо да ми не стајете на пут.

ИВАН АНТОНОВ: Сећам се. Рекли сте ми да ћете ме згазити. Одонда осећам како ваше могућности ваљка нису довољно искоришћене у привреди.

МАРТА: Шта хоћеш?

ДОЦЕНТ: Како можеш... преда мном... с овим...

МАРТА: Какав одговор желиш – писмен или усмен?

ДОЦЕНТ: Марта!!!...

ИВАН АНТОНОВ: Идем да потражим књигу. (*Удаљава се.*)

Који тренутак пре Доцента у хол поново улази Спасилац у огртачу, са капуљачом на глави, попне се на кулу и почиње да осматра догледом. Сада кроз доглед посматра сцену између њих двоје. Иван Антонов, лежећи међу намештајем, тражи књигу.

МАРТА: Других питања немаш? Да те занима нешто друго, да не можеш себи нешто да објасниш?...

ДОЦЕНТ (*тупо*): Мислио сам да ме бар мало волиш.

МАРТА: Је л' тако?

ДОЦЕНТ: Ти си овде, унутра, у мени.

МАРТА: Унутра, у теби је купатило.

ДОЦЕНТ: Ти.

МАРТА: Нема места за двоје.

ДОЦЕНТ (*после извесног размишљања*): Хоћеш да оставим све!...

МАРТА (*погледа га*): Да.

ДОЦЕНТ: Да оставим купатило, дисертацију, све!!!...

МАРТА: Да. Онда ћу поверовати.

Иван Антонов се окренуо и напрегнуто прати ситуацију. Тренутак је одлучујући. Доцент размишља грозничаво, прорачунава – све су то секунде.

ДОЦЕНТ: Но, да ли ће то бити разумно?

МАРТА: Разуме се, неће. Да бациш све због једне жене – то постоји само у филмовима.

ДОЦЕНТ: Марта, буди разумна. Купатило решава не само моју него и твоју будућност... дисертација на римском купатилу донеће ти много више среће него што може да ти пружи овај прости човек, који сада гмиже међу намештајем. Зашто да оставим купатило? Зар не можемо као савремени људи, једно не смета другом, напротив...

МАРТА: Немој га остављати. Иди да копаш. Ја нисам дошла овамо да ти ометам каријеру, дошла сам са Иваном Антоновим.

ДОЦЕНТ: С Иваном Антоновим! Чуј како звучи његово име – Иван Антонов. (*Изговара с презирањем.*) Један човек, сав у свом еснафском оклопу, он зна само једно – дајте ми кућу. Никаква мисао о уметности, о науци, о нечем узвишеном, нематеријалном – он хоће кућу, хоће да живи... Да животари, то је права реч.

ИВАН АНТОНОВ: Чини ми се, рекли су вам да идете да копате.

ДОЦЕНТ: А с њим ћеш животарити и ти.

МАРТА: Ти о мени не бери бригу. Прекасно си се сетио.

ДОЦЕНТ: Мислиш да ће он уопште моћи да ти нешто пружи...

Размишљаће, колебаће се, решаваће – и ништа неће решити, никада. Ви

нећете имати где да живите. Он ову кућу више неће добити, нема начина, раскопаћу је сасвим. Он чак нема ни новца, сигуран сам...

МАРТА: Нема.

ИВАН АНТОНОВ: Немам.

ДОЦЕНТ: Ти ћеш пропасти, Марта. Нећеш имати никакав положај у друштву. А као доцентова жена...

У том тренутку Иван Антонов је нашао књигу коју је тражио.

ИВАН АНТОНОВ: Ево. Нашао сам је.

МАРТА (*трчи према њему*): Дивно. (*Љуби га.*)

ДОЦЕНТ: Значи, ви сте се непрекидно сретали... све то време...

Њих двоје не обраћају никакву пажњу на њега, листају књигу, разговарају нешто... У том тренутку јавља се Спасилац, који је дотад стајао са намакнутом капуљачом и догледом на очима...

ЦЕКОВ (*у истом огртачу као и Спасилац*): Антонове! Антонове!...

МАРТА: Ко је сад па овај?

ЦЕКОВ (*открива лице, скида капуљачу*): Може ли за моменат? (*Скаче са куле и прилази Ивану и Марти.*)

ИВАН АНТОНОВ: Не може. Заузет сам.

ЦЕКОВ: Антонове, пропуштате највећу шансу у животу...

ИВАН АНТОНОВ: Значи, од сада па надаље немам због чега да се узбуђујем.

ЦЕКОВ: То је пола милиона, човече, уразумите се!... Имаћете жена колико хоћете... и кола и све... Немојте због једне жене...

ИВАН АНТОНОВ: Хајде да не расправљамо о том питању. (*Креће поред римског купатила.*)

ЦЕКОВ (*скаче у базен, хвата Антонова за ногавицу*): Антонове!

ИВАН АНТОНОВ: Зар не видите да сам заузет. Зашто ми досађујете?

ЦЕКОВ (*осврће се ужурбано*): Сада је тренутак. Ако не одлучите сада – све пропада. Кроз недељу дана мог човека премештају у „Интеркомерц”. И нећемо моћи да га изнесемо.

ИВАН АНТОНОВ (*иде напред, бежећи од Цекова*): Не дају човеку да на миру пољуби вереницу.

Цеков се провлачи кроз једну рупу и излази пред Ивана Антонова и Марту.

ДОЦЕНТ: Изићи ће ти на нос та вереница.

ЦЕКОВ (*показује се до појаса из рупе*): Узећемо и њу. Само пожурите.

МАРТА: Ма, ко је овај човек?

ЦЕКОВ: Антонове, време је девиза!

СПАСИЛАЦ (*улази и у истом моменту угледа Цекова у рупи*): Дави ли се?

(*Цеков се сакрива.*) Тоне!... (*Баца се према рупи.*) Хоће да нам поједе хлеб!

(*То каже, пролазећи поред Доцента. Креће да јури Цекова. Обојица се показују час кроз једну час кроз другу рупу.*)

ДОЦЕНТ: Значи, отимамо туђе веренице, а?

ИВАН АНТОНОВ: Можемо – отимамо.

МАРТА: Немој да расправљаш с њим, зар се нисмо договорили.

(*Доценту.*) Немој заборавити, чека те – иди, копај!

ИВАН АНТОНОВ (*покушава да скине сако*): Је ли, бре, ја с тобом да не расправљам!

Доцент такође раскопчава сако, али схвата да је бесмислено и пролази. Иван Антонов и Марта полазе, но неочекивано из најближе рупе искаче Дијамандијев, посредник за некретнине.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Добар дан! Дошао сам по пуномоћје!

ИВАН АНТОНОВ: По какво пуномоћје?... Аха, да, за кућу.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Муштерија притиска. Повећао је суму. Не бих говорио пред свима, али сума је огромна. Ко је ова другарица?

ИВАН АНТОНОВ: Моја вереница.

ДИЈАМАНДИЈЕВ (*узгред, према гледалишту*): Лепа жена. Значи, могу да говорим и пред њом?

ИВАН АНТОНОВ: Као преда мном.

На крају ове фразе из оближње рупе се појави Цеков и слуша. Спасилац дува у пиштаљку и Цеков побегне, скрива се у другу рупу. Спасилац скаче за њим, и нестаје и он.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Шта јурцају ови наоколо?

ИВАН АНТОНОВ: Деца природе, јуре се.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Нашао сам адвокате. Сва тројица су стари вуци. Предстоји нам једна мала комбинација – ви треба да посините мог клијента.

ИВАН АНТОНОВ: Кога да посиним?

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Муштерију.

ИВАН АНТОНОВ: Па колико он има година?

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Њему је 59, али то нема значаја.

МАРТА: То се зове син.

ИВАН АНТОНОВ: Па, чекај, зар се не усваја до...

ДИЈАМАНДИЈЕВ: То је мој посао. Усвајао сам ја и седамдесетогодишње старце.

ИВАН АНТОНОВ: А, не...

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Не бојте се, то је нова правничка цака. Једна од најбезазленијих. Иначе, нећемо моћи да продамо кућу баш њему. Ево, треба само да попуните ове формуларе и да посао крене...

ИВАН АНТОНОВ: А, не! Тај филм нећете гледати!... *(Полази с Мартом. Дијамандијев иде за њима, вадећи из торбе пуномоћје. Испред њих и иза њих пројуре Цеков и Спасилац, који настављају Да се јуре, у холу урнебес, Иван Антонов не зна куда да крене, иде с Мартом, лутају... Спасилац је већ стигао Цекова, који се пење лествама према кули. Тог тренутка чује се глас Гечева.)*

ГЕЧЕВ: Изволите, другови, изволите. Овамо, овамо... *(У хол улази Гечев у пратњи тројице у новим оделима са торбама у рукама. То је комисија.)* Ево овамо, другови, само пажљиво, има рупа. *(Комисија се осврће и стаје поред римског купатила.)* А ево и највећег успеха наше рејонске организације. *(Тог тренутка из правца кухиње улази Доцент и изненађен стане.)* Као резултат систематског рада и свеобухватности чланова ми смо открили јединствено у свету римско купатило из времена императора Помпилијана. Римског императора. Овај јединствени споменик био је приказан и на телевизији. И налази се само на територији наше рејонске организације – нигде другде ни у каквим организацијама. Овде, на овом месту, јединствено у свету, ми ћемо држати састанке и конференцију. Сакупљаћемо секундарне сировине. Водићемо разговоре са познатим људима из производње. Овде ће се једном седмично окупљати народни суд. Можда ћемо да поставимо и сто за моникс. Овде у овом базену ћемо обучавати и на хиљаде пливача – таква је сада акција. За олимпијаду у Лос Анђелесу имамо у плану да освојимо десет златних медаља у пливању – осам од њих, то смо решили на последњем састанку, даће наша рејонска организација.

Иван и Марта су застали покрај римског купатила. Иза њих је Доцент. Наспрам њих – Дијамандијев, с торбом у рукама. На лествама је застао Спасилац, а на кули стоји Цеков и смркнуто гледа напред.

ГЕЧЕВ: А ово овде је друг Антонов, он живи овде, у непосредној близини римског купатила. Наш добар члан, један од најредовнијих у плаћању чланарине. Увек помаже руководству у свим акцијама. (*Комисија разгледа Ивана Антонова, те римско купатило.*) Првак у скупљању старе хартије за нашу целулозну индустрију. (*Представља Марту.*) Његова другарица, скоро дошла у нашу рејонску организацију, (*Доцента.*) Водоинсталатер римског купатила! Ради на друштвеним начелима!... (*Од узбуђења Доцент седа.*) ... (*Дијамандијева.*) Његов помоћник. Хонорарац. (*Спасиоца.*) Јавни радник, одговара за масовни спорт у рејону. Обучава хиљаду младих пливача. Млада смена је у његовим рукама. (*Цекова.*) Душа рејонске организације! Свесно живи организацијским животом, израђује пароле и пропагандне табле. И остале украсе. (*Цеков се смеши збуњено.*)

Комисија полази вођена Гечевим, излазе. Тренутак влада тишина. И одједном, као да је избила бура – сви скачу на Ивана Антонова.

ДОЦЕНТ: Моникс у римском базену! Антонове, ви ћете због овога одговарати!

ЦЕКОВ: Какав народни суд? Зашто народни суд? Какве везе овде има суд? Антонове, ви сте обећали.

На њихове повике Антонов се повлачи у римски базен.

ИВАН АНТОНОВ: Ништа нисам обећао.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Откуда сад конференције? Какве секундарне сировине?

По ком правном основу, питам?!...!

ИВАН АНТОНОВ: Не знам.

СПАСИЛАЦ: Каква млада смена!? Ово је идиотлук, хиљаде младих пливача. Овде нема ни капи воде!...

ЦЕКОВ: Ја сам направио трошкове. Морално сам оштећен. Или хајдемо, или... да идемо!...

ДИЈАМАНДИЈЕВ (*улази у базен за Иваном*): Нигде он неће да иде!

Муштерија чека... Три адвоката чекају. Он је отац – он треба да усвоји.

ЦЕКОВ: Ја сам морално оштећен, назвали су ме душом рејонске организације. Ја нећу оставити ово питање тек тако!

ДОЦЕНТ: То је варварство!!! Овај скупљач отпадака треба да се стави на своје место!

Сви окољавају Ивана Антонова, и надносе се над њим. Вичу.

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Дај пуномоћје! Дете чека!

ДОЦЕНТ: Ја сам открио римско купатило.

СПАСИЛАЦ: Решење ми је у џепу!...

ЦЕКОВ: Премештају мог човека у „Интеркомерц“! Сад или никад!

ДИЈАМАНДИЈЕВ: Он је отац! Да осигура!

СПАСИЛАЦ: Зашто потцењујете спасиоце!

ДОЦЕНТ: Да ми врати вереницу!

ЦЕКОВ: Да је извеземо!

Иван их гледа, затим крикне: „Доста!“ Зграби пијук, који се налази у базену и подиже га изнад главе. Сви умукну. Тишина је, а затим се чују гласови.

СВИ ЗАЈЕДНО: Heee!...

ЦЕКОВ: Помисли на културу!

ДОЦЕНТ: На човечанство!

СПАСИЛАЦ: На физичку културу!

ДИЈАМАНДИЈЕВ: На свог сина!

ГЕЧЕВ (*улази тог момента*): На рејонску организацију.

ГЛУВОНЕМИ (*ушао је с Гечевим*): На глувонеме!

Иван их поново погледа, погледа и Марту и замахне пијуком изнад главе. Сви скачу у базен и опкољавају га. Иван стоји који тренутак са пијуком подигнутим изнад главе. Затим га спушта и ироничним гестом додаје Доценту, пење се степеницама, скида са зида сат, и враћа се. Прелази преко даске постављене изнад базена, у коме су сви осим Марте. Она је горе. Антонов се осмехне Дијамандијеву и чини гест руком „да потпишем, а?”; иде даље, имитира пливање, опонаша Гечева, даје руку Марти и они полазе. Излазе, остављајући све остале у базену. Прелазе сцену. Одједном се јавља телефонски стуб.

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Антонове! Антонове!

ИВАН АНТОНОВ: Не узнемируј се Марта! Да?

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Зашто пешке? Погледај колико је слободних таксија, чекају.

ИВАН АНТОНОВ: Је л' тако? Али ми смо већ сасвим близу.

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Где близу?

ИВАН АНТОНОВ (*погледа публику у сали*): Ево овде, међу људима.

ТЕЛЕФОНСКИ СТУБ: Где, где?

ИВАН АНТОНОВ: Овде, међу људима.

Иван и Марта силазе степеницама на просценијум до публике, и ту се поклоне.

Завеса